

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lukáš Kukla

Odpovědnost právnických osob za přestupky

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Helena Prášková, CSc.

Katedra: Správního práva a správní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 8. 7. 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 119 096 znaků včetně mezer.

Lukáš Kukla

V Praze dne 9. 7. 2019

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval doc. JUDr. Heleně Práškové, CSc. za cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1. Vývoj odpovědnosti právnické osoby za přešupek	7
1.1. Počátky deliktní odpovědnosti právnické osoby	7
1.2. Situace po roce 1918	7
1.3. Stav právní úpravy po roce 1989	9
1.4. Reforma správního trestání	9
2. Prameny právní úpravy	11
3. Vymezení základních pojmů	13
3.1. Pojem přešupek	13
3.2. Právnická osoba	15
4. Základy odpovědnosti právnické osoby za přešupek	18
4.1. Právnická osoba jako pachatel přešupku	19
4.1.1. Osoby, jejichž jednání je právnické osobě přiřitatelné	20
4.1.2. Podmínky přiřitatelnosti jednání právnické osobě	23
4.1.3. Odpovědnost právnické osoby za specifických okolností	27
4.1.4. Odpovědnost právnické osoby pokud není zjišena konkrétní jednající fyzická osoba	28
4.2. Pokus přešupku právnické osoby	30
4.3. Právnická osoba jako nepřímý pachatel přešupku	31
4.4. Právnická osoba jako spolupachatel přešupku	32
4.5. Odpovědnost státu a právnických osob veřejného práva za přešupky	34
5. Zproštnění odpovědnosti právnické osoby za přešupek	37
6. Odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přešupek	44
7. Zánik odpovědnosti právnické osoby za přešupek	49
7.1. Uplynutí doby	49
7.2. Smrt fyzické osoby	52
7.3. Zánik právnické osoby	53
7.4. Vyhlášení amnestie	53
Závěr	54

Seznam použitých zkratek	56
Seznam použitých zdrojů	57
Abstrakt	63
Abstract.....	64
Název práce v anglickém jazyce	65
Klíčová slova.....	65
Key words	65

Úvod

Dlouho připravovaný zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, vstoupil v účinnost 1. července 2017. Přinesl s sebou řadu změn, mimo jiné také v oblasti správněprávní odpovědnosti právnických osob. Předchozí právní úprava neupravovala obecné základy odpovědnosti právnických osob za přestupky (dříve odpovědnost za správní delikty právnických osob). Tento problém byl vyřešen v novém přestupkovém zákoně, který zavedl jednotný pojem přestupek, zahrnující jak přestupky fyzických osob, tak i dřívější správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob. Ve své práci jsem se zabýval odpovědností právnických osob za přestupky, snažil jsem se rozebrat jednotlivé instituty, jejich problematičnost a možnosti jejich interpretace. Tato práce si neklade za cíl podat ucelený pohled na odpovědnost právnických osob za přestupky se všemi jeho specifiky.

Svoji práci jsem rozdělil do osmi kapitol. V první kapitole jsem se zabýval vývojem delikt ní odpovědnosti právnických osob, se zaměřením zejména na situaci po vzniku samostatného Československa, na závěr jsem krátce shrnul reformu správního trestání. Druhá kapitola podává stručný přehled současné právní úpravy správního trestání. Ve třetí kapitole jsem analyzoval pojem přestupek, jeho materiální a formální znaky a pojem právnická osoba, z pohledu občanského zákoníku, zejména pojmové znaky právnické osoby. Čtvrtá kapitola rozebírá základy odpovědnosti právnické osoby za přestupky, kdy je právnická osoba pachatelem přestupku, fyzické osoby, jejichž jednání je právnické osobě přičitatelné, podmínky přičitatelnosti. Odpovědnost právnické osoby pokud není zjištěna konkrétní jednající fyzická osoba. Pokus přestupku spáchaný právnickou osobou, právnickou osobou jako nepřímým pachatelem, spolupachatelem. Na závěr polemizuji nad možností vyloučení některých právnických osob veřejného práva, zejména státu, z odpovědnosti za přestupky. V páté kapitole jsem se zabýval okolnostmi, za nichž se právnická osoba zproští odpovědnosti za přestupek a okolnostmi za nichž se nezproští této odpovědnosti, s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu. V šesté kapitole jsem se zabýval odpovědností právního nástupce právnické osoby a možností přechodu odpovědnosti na tohoto nástupce. Závěrečná kapitola stručně shrnuje okolnosti, za nichž odpovědnost právnické osoby za přestupek zaniká.

1. Vývoj odpovědnosti právnické osoby za přešupek

1.1. Počátky delikt ní odpovědnosti právnické osoby

Ve starověku a středověku byla delikt ní odpovědnost právnických osob považována za zcela přirozenou součást právního řádu, nezávisle na tom jestli právní systém tehdejší doby znal konstrukci právnické osoby. Odpovědné byly tehdy různé společnosti, cechovní společenství, obce, spolky, uzemní celky apod.

K obratu dochází na konci 17. století a na počátku 18. století, kdy pod vlivem absolutismu a osvícenství klesá význam jednotlivých společenství, osvícenství klade důraz na jednotlivce a odmítá myšlenku kolektivní odpovědnosti.¹ Prosazuje se individuální delikt ní odpovědnost, podle římskoprávní zásady „*societas delinquere non potest*“. Zastánci individuální odpovědnosti argumentují zejména nezpůsobilostí právnické osoby právně jednat, právnická osoba nemůže jednat zaviněně, neboť nemá vlastní vůli a platí, že bez vůle není viny a nakonec, že ukládání sankcí právnickým osobám neplní svůj účel a samotný trest postihuje i nevinné subjekty.

K obratu dochází v 19. a 20. století, mění se struktura společnosti, v důsledku procesu industrializace roste počet a význam obchodních společností, které významně ovlivňují hospodářské procesy států. Narůstá potřeba zajistit řádné plnění povinností, které pro právnickou osobu plynou ze zákona, neboť porušování povinností právnickými osobami s ohledem na jejich hospodářský a společenský vliv představuje značný problém.²

1.2. Situace po roce 1918

Po vzniku samostatného ČSR, zůstávají nadále v platnosti zákony Rakouska – Uherska na základě recepční normy č. 11/1918 Sb. Odborná veřejnost nadále odmítá kolektivní delikt ní odpovědnost právnických osob, v souladu s názorem formulovaným J. Hoetzelem, že „*deliktu administrativního se nemohou dopustiti osoby právnické (kolektivny): trest může býti ukládán jen*

¹ MUSIL, Jan. Trestní odpovědnost právnických osob: historický vývoj a mezinárodní srovnání. In MUSIL, Jan; VANDUCHOVÁ, Marie. Pocta Otovi Novotnému k 70. narozeninám. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 76-77.

² MATES, Pavel. Základy správní práva trestního. 6. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 6.

osobám, jež kolektivitu zastupují“.³ Např. zákony č. 77/1935 Sb. O dopravě motorovými vozidly a jejich zdanění a č. 131/1936 Sb. O obraně státu, stanovily, že v případě nesplnění povinnosti postihující právnickou osobu, se trest ukládal orgánu, který ji zastupoval s tím, že právnická osoba solidárně ručila za pokuty a náklady řízení.⁴ Jistý pokrok v přijetí myšlenky kolektivní odpovědnosti představovaly vládní návrhy zákona o správním trestním právu a řízení z roku 1928 a 1937, přičemž ani jeden nebyl přijat. V těchto návrzích je v § 9 vymezena odpovědnost právnických osob tak, že za porušení povinností uložených právnické osobě se ukládá trest orgánu, který je povolán zastupovat právnickou osobu při plnění dané povinnosti, pokud druh trestu nevyžaduje, aby byl uložen přímo právnické osobě, nebo jinému souboru osob. Dále je v odst. 3 zakotveno ručení za pokuty uložené potrestaným a následky trestu stíhají vedle potrestaného, též právnickou osobu.⁵

Za protektorátu Čechy a Morava byla částečně upravena odpovědnost právnických osob za přestupek vládním nařízením č. 393/1941 Sb. O správním trestním právu a řízení v oboru vyživovacím, zásobovacím a cenovém, které v § 5 stanovilo, že právnická osoba (a další sdružení a soubory osob) je odpovědná za porušení předpisů, pokud bylo porušení zaviněno jejími orgány, zmocněnci, zástupci, zaměstnanci. V odst. 4 byla upravena možnost liberace, pokud se prokáže, že byla vynaložena péče potřebná v obchodním styku.

Po válce byla v rámci právnické dvouletky provedena reforma trestního práva, byl přijat zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon a zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, tím bylo odděleno trestání soudní od trestání správního. Trestní zákon správní zakotvil individuální odpovědnost za přestupek, v § 5 je stanoveno, že za právnickou osobu odpovídají ty fyzické osoby, které jednaly nebo měly jednat. Navzdory tomu se individuální odpovědnost za přestupek jeví jako nedostatečná a proto se jako samostatná kategorie správních deliktů vymezují správní delikty právnických osob. Poprvé se u nás správní delikt právnických osob objevuje ve vládním nařízení č. 54/1953 Sb. O provozu na silnicích, kde je v § 14 umožněno ukládat pokuty podnikům, ústavům a jiným organizacím. Následně došlo v 60. letech k rozšíření správních deliktů právnických osob do dalších úseků státní správy – energetika, telekomunikace, ochrana čistoty ovzduší a vod, hospodaření v lese, bezpečnost práce apod.⁶

³ HOETZEL J.: Československé správní právo. Část všeobecná, Praha 1937, s. 373.

⁴ MATES, P. a kol. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 6

⁵ Vládní návrh zákona č 935, dostupné online: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0935_01.htm

⁶ MATES, P. a kol. Základy správního práva trestního. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, 204 s. 168

1.3. Stav právní úpravy po roce 1989

V roce 1990 byl přijat nový přestupkový zákon, který navázal na tradici individuální odpovědnosti za přestupek. Správní delikty právnických osob tak zůstávají samostatnou kategorií. Zároveň se objevuje nová kategorie správních deliktů, delikty fyzických osob při výkonu podnikání nebo v souvislosti s podnikáním, fyzické osoby odpovídají stejně jako osoby právnické, uceleně hovoříme o tzv. deliktech smíšené povahy. Po roce 1989 dochází k velkému nárůstu zákonů upravující jednotlivé skutkové podstaty správních deliktů právnických osob, na počátku 90. let jsou správní delikty právnických osob upraveny asi v 80 zákonech, v současné době ve více než 200 zákonech.⁷

Odpovědnost za správní delikt je odpovědností objektivní, nezkoumá se zavinění, odpovědná je právnická osoba jako celek. Odpovědnost zakládá jednání konkrétní fyzické osoby, přičemž není vymezen okruh osob, jejichž jednání je přičitatelné dané právnické osobě, vycházíme ze soukromoprávních předpisů zejména občanského zákoníku, jedná se především o statutární orgány, zaměstnance, členy a další osoby, které plní úkoly právnické osoby. Ve starších zákonech byla odpovědnost pojímána jako absolutní, bez možnosti liberace, tato právní úprava byla považována za příliš přísnou a proto byl v novějších zákonech zakotven obecně pojatý liberační důvod.⁸

1.4. Reforma správního trestání

Právní úpravě správních deliktů právnických osob byla vyčítána absence obecných základů odpovědnosti za správní delikt, vymezení pojmu správní delikt, systém sankcí a postup pro jejich ukládání, v tomto duchu judikoval také ústavní soud, který právní úpravu správních deliktů označil za špatnou a chaotickou.⁹ Z toho důvodu byly správní orgány trestající správní delikty nuceny uchýlovat se k analogii, k dotváření práva judikaturou a využívat instituty trestního práva.¹⁰ Nedostatky právní úpravy správních deliktů byly tak závažné, že se již v 90. letech začala připravovat reforma správního trestání, která měla proběhnout spolu s reformou správního řízení a správního soudnictví. V roce 2002 byl schválen věcný záměr zákona, ale první návrh zákona v roce 2005 skončil při projednávání v Legislativní radě vlády ČR, proces rekonstrukce byl zastaven v souvislosti s legislativními pracemi na rekonstrukci trestního práva hmotného. Po

⁷ MATES P., ONDRÁČKOVÁ V., Kodex správního práva trestního, Trestněprávní revue 11-12/2016, s. 253

⁸ MATES, P. a kol. Základy správního práva trestního. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 179

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 14/09

¹⁰ MLSNA, Petr: Reforma přestupkového práva - základní východiska, cíle a očekávání in Právní Prostor, 2016.

přijetí zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku a zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim byly práce na rekodifikaci obnoveny a zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich byl vyhlášen ve sbírce zákonů dne 3. srpna 2016.¹¹

¹¹ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 21

2. Prameny právní úpravy

Základním pramenem právní úpravy odpovědnosti za přestupky jsou Ústava a Listina základních práv a svobod, i když nenajdeme žádné ustanovení, které by bylo možné vztáhnout na přestupky (na rozdíl od trestných činů) můžeme obecně vyjít z ústavních požadavků na uplatňování veřejné moci. Veřejnou moc je možné uplatňovat jen na základě zákona a v jeho mezích (čl. 2 odst. 3 ústavy, čl. 2 odst. 2 listiny základních práv a svobod) a dále z obecně platných principů demokratického právního státu.

Základní principy vztahující se na soudní trestání je třeba respektovat i v oblasti správního trestání.¹² Ústavní soud a správní soudy ve své judikatuře¹³ označují správní a soudní trestání za shodné, co se týče účelu norem trestního práva a správního práva, postupu orgánu při vyvozování odpovědnosti za přestupky a účelu trestu.

Za základní principy považujeme *nullum crimen sine lege*, *nulla poena sine lege*, zásadu rovnosti, princip subsidiarity trestní represe, princip řádného, spravedlivého zákonného procesu, zásadu *ne bis in idem* a zásadu *presumpce nevinny*.¹⁴

Dalším pramenem jsou mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy, které jsou bezprostředně aplikovatelné a mají přednost před zákonem. Je to zejména Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která v článku 6 upravuje právo na spravedlivý proces, tento článek se týká zejména procesu před soudem, ale s ohledem na pojetí správních deliktů v ČR je nutné tento článek vztáhnout také na správní řízení ve věcech správních deliktů. Dále je to zejména Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluva o právech dítěte, Listina základních práv EU.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich představuje základní pramen přestupkového práva hmotného a procesního, vztahuje se na všechny přestupky, nevztahuje se na tzv. jiné správní delikty, je vytvořen na myšlenku částečné kodifikace, tzn. Jednotlivé skutkové podstaty a tresty jsou obsaženy ve zvláštních zákonech.

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

¹² PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 25

¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 13. února 2002, sp. zn. III. ÚS 611/01.

¹⁴ MATES, P. a kol. Základy správního práva trestního. 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 13

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ten se uplatní subsidiárně tam, kde přestupkový zákon neobsahuje zvláštní právní úpravu.

Další zákony a prováděcí právní předpisy (např. zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, zákon č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů).¹⁵

¹⁵ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 54

3. Vymezení základních pojmů

3.1. Pojem přestupek

Přestupkový zákon v § 5 legálně definuje přestupek jako společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.

Zákonodárce zvolil materiálně-formální pojetí přestupku, jedná se současně o definici pozitivní a negativní. Přestupek podle důvodové zprávy nově zahrnuje správní delikty právnických osob, správní delikty podnikajících fyzických osob a jiné správní delikty fyzických osob.¹⁶

Přestupek je negativně vymezen ve vztahu k trestným činům, daný skutek je přestupkem pouze tehdy, pokud není trestným činem. Trestní zákoník v § 13 odst. 1 označuje za trestný čin protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v zákoně. Přestupek je méně škodlivým protiprávním jednáním než trestný čin a proto je konstruován jako subsidiární k trestnému činu. Ovšem přestupkový zákon výslovně neřeší vztah přestupků a jiných správních deliktů (pořádkové, disciplinární a platební delikty), s ohledem na chybějící úpravu lze usuzovat, že se neuplatní subsidiarita přestupků ve vztahu k jiným správním deliktům, jako je tomu ve vztahu k trestným činům.¹⁷

Pozitivně je přestupek vymezen znaky formálními (obecné a typové) a znakem materiálním (společenská škodlivost).

Materiálním znakem je společenská škodlivost činu, za společenskou škodlivost můžeme označit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem.¹⁸ Podmínkou pro spáchání přestupku se tak stává alespoň minimální společenská škodlivost a nepostačuje pouhá protiprávnost. Tím, že zákonodárce zvolil materiálně-formální pojetí, je nutné naplnit oba znaky současně. Materiální pojetí přestupku umožňuje nestíhat tzv. bagatelní přestupky a má význam i při ukládání trestu.¹⁹

¹⁶ Důvodová zpráva s. 142

¹⁷ MATES P., ONDRÁČKOVÁ V., Kodex správního práva trestního, Trestněprávní revue 11-12/2016, s. 253

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 08. 2014, sp. zn. 5 As 4/2013

¹⁹ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 98

Formální znaky přestupku rozlišujeme na obecné (jsou společné všem přestupkům) a typové (charakterizují skutkovou podstatu přestupku), jsou uvedeny v jednotlivých zvláštních zákonech. Formální obecné znaky jsou protiprávnost, trestnost a výslovné označení za přestupek a formální typové znaky jsou objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka.²⁰

Protiprávnost znamená, že jednání je v rozporu s objektivním právem a porušuje nebo ohrožuje zákonnou povinnost nebo povinnost uloženou na základě zákona.²¹

Trestnost znamená, že za daný přestupek může být uložen správní trest. Třetí znak znamená, že přestupkem je pouze takový čin, který je za přestupek výslovně označen.²²

Objekt je zájem společnosti chráněný zákonem, rozlišujeme objekt obecný, druhový a individuální. Obecným objektem je např. řádný výkon veřejné správy. Druhový objekt vymezuje určitou oblast přestupků, které chrání stejný společenský zájem (např. oblast stavebnictví, dopravy, kapitálového trhu). Individuální zájem vyjadřuje konkrétní společenský zájem, chráněný danou skutkovou podstatou (např. neoprávněné provozování živnosti).

Objektivní stránka zahrnuje jednání, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Jednání je projev vůle ve vnějším světě, ale podle přestupkového zákona jím rozumíme i opomenutí takového konání.²³ Následek je konkrétní porušení nebo ohrožení zájmu společnosti, rozlišujeme následek poruchový (přímý zásah objektu přestupku) a následek ohrožovací (ohrožení objektu přestupku). Příčinná souvislost je vztah mezi protiprávním jednáním jako příčinou a škodlivým následkem, který je právě tímto jednáním vyvolán.²⁴

Subjektem přestupku rozumíme pachatele přestupku, pachatelem přestupku může být podle přestupkového zákona fyzická osoba, pokud dovršila 15. rok věku (§18) a byla v době spáchání přestupku příčetná, právnická osoba a podnikající fyzická osoba.

²⁰ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 52

²¹ Rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2008, čj. 9 As 36/2007

²² JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 53

²³ Přestupkový zákon v § 10 stanoví, jednáním se pro účely tohoto zákona rozumí i opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel povinen podle jiného právního předpisu nebo úředního rozhodnutí, v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat nebo vyplývala-li jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího.

²⁴ Rozsudek NSS ze dne 12. 3. 2009, čj. 9 As 50/2008

Subjektivní stránka, která vyjadřuje zavinění, se vztahuje pouze na fyzické osoby. Pro odpovědnost právnické osoby a podnikající fyzické osoby se nezkoumá zavinění, ale jedná se o objektivní odpovědnost. Zavinění je vnitřní psychický vztah pachatele přestupku k protiprávnímu jednání a jeho následku.²⁵ Zaviněně jedná fyzická osoba buď úmyslně (úmysl přímý a nepřímý), nebo nedbalostně (nedbalost vědomá a nevědomá)

3.2. Právnická osoba

Přestupkový zákon pojem právnická osoba nedefinuje, avšak s ohledem na princip jednoty právního řádu, vyjdeme z definice právnické osoby, jak je vymezena předpisy soukromého práva a právní teorií.

Občanský zákoník rozlišuje osoby fyzické a osoby právnické. Fyzická osoba je každý člověk, právnická osoba je vymezena v § 20 odst. 1 jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost nebo jehož právní osobnost zákon uzná*“. Občanský zákoník tak opouští teorii reality, na které byl založen občanský zákoník z roku 1964 a přejal teorii fikce, která považuje za jedinou přirozenou entitu člověka a právnická osoba je určitou fikcí, které zákon přiznává právní osobnost. Opakem je teorie reality, která právnickou osobu považuje za skutečně existující.

Právnická osoba je charakterizována jistými vlastnostmi, které jsou společné pro všechny právnické osoby, nezávisle na jejich právní formě nebo způsobu ustavení.

Základním znakem je právní osobnost, která je definována jako „způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti“, nazývaná rovněž jako subjektivita. Je to schopnost mít práva a povinnosti, bez ohledu na jejich charakter. Občanský zákoník opustil doktrínu „*ultra vires*“, podle které může mít právnická osoba pouze ta práva a povinnosti v rámci předmětu své činnosti a stanovil, že právnická osoba může mít ta práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.²⁶

Způsobilost k právnímu jednání právnických osob je dalším pojmovým znakem právnické osoby. Odborná veřejnost se neshoduje, jestli má právnická osoba svéprávnost, či nikoli. V učebnici občanského práva je uvedeno, že se jejich způsobilost k právnímu jednání a deliktní způsobilost obsahově kryjí s jejich subjektivitou, další autoři komentářové literatury

²⁵ Rozsudek NSS ze dne 10. 1. 2008, čj. 4 As 40/2007

²⁶ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016 s.269-270.

odmítají svéprávnost právnických osob a to navzdory tomu, že důvodová zpráva svéprávnost předpokládá.²⁷ S ohledem na dikci § 151 občanského zákoníku, zákon stanoví, popřípadě zakladatelské právní jednání určí, jakým způsobem a v jakém rozsahu členové orgánů právnické osoby za ni rozhodují a nahrazují její vůli, nám vyplývá, že právnická osoba, v souladu s teorií fikce, nemá vlastní vůli a ani rozum, její vůle a rozum jsou vždy vůlí a rozumem fyzické osoby a tudíž právnická osoba nemůže být ani svéprávná.²⁸

Dalším pojmovým znakem je delikttní způsobilost, můžeme jí vyjádřit jako schopnost nést následky za protiprávní jednání.

Právnické osoby mají majetkovou autonomii, tudíž každá právnická osoba má vlastní majetek, který je oddělen od majetku jejich zakladatelů, členů, společníků, nebo jiného majetkového souboru.

Právnická osoba je dále povinna vytvořit takové uspořádání, které bude představovat určitý organizační celek. Výkon práv právnické osoby je realizovatelný pouze v rámci určité struktury, to se projevuje jak navenek, tak uvnitř. K řízení právnické osoby jsou příslušné dané orgány, prostřednictvím kterých právnická osoba jedná.

Za znak je též považován jejich účel, za účel můžeme označit cíl, ke kterému právnická osoba směřuje (resp. pro který byla zřízena) a to od svého vzniku do svého zániku. Jejich účel je součástí zakladatelského právního jednání anebo plyne z činnosti právnické osoby.

Právnické osoby se vyznačují mnohostí forem, určité společné rysy vymezují jednotlivé typy právnických osob. Rozlišujeme právnické osoby veřejného práva a právnické osoby práva soukromého. Podle povahy rozlišujeme korporace, fundace a ústavy. Korporace chápeme jako organizované společenství osob, podstatná je pro ně osobní složka, např. spolek. Fundace představuje účelově vyčleněný majetek, podstatou je složka věcná, osobní složka absentuje, např. nadační fondy. Smíšené útvary obsahují, jak složku věcnou tak i složku osobní, např. muzea.

Zákon rozlišuje ustavení právnické osoby a vznik právnické osoby. Občanský zákoník stanoví, že právnickou osobu lze ustavit zakladatelským právním jednáním, zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci, popřípadě jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis,

²⁷ PRÁŠKOVÁ H.: K právnímu postavení právnických osob. In: Handrlica, J. (ed) Veřejné právo a soukromé právo. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, v nakladatelství Eva Rozkotová, 2014, s. 76-94.

²⁸ BERAN, K. Může být právnická osoba svéprávná, Právnik. 2018, č. 8. s. 657 a n.

ale právnická osoba vzniká až dnem zápisu do veřejného rejstříku, s výjimkou právnických osob zřízených zákonem a uznaných zákonem.

Stejně tak rozlišujeme zrušení právnické osoby a samotný zánik právnické osoby. Právnická osoba se zrušuje jednak dobrovolně, dosažením účelu, pro který byla zřízena anebo uplynutím doby, na niž byla zřízena a zároveň se zrušuje rozhodnutím orgánu veřejné moci. Po zrušení obvykle následuje likvidace, kde je vypořádán majetek a vyrovnány dluhy. K zániku právnické osoby dochází dnem výmazu z veřejného rejstříku.

Právnická osoba právně jedná prostřednictvím osob, jejichž jednání je právnické osobě přičitatelné, takové jednání má pouze charakter zastoupení. Rozlišujeme zastoupení zákonné a smluvní. Zákonným zástupcem právnické osoby je zejména její statutární orgán resp. Člen statutárního orgánu, který zastupuje právnickou osobu ve všech záležitostech (§ 163 občanského zákoníku), členové jiných orgánů a její zaměstnanci v rozsahu obvyklém vzhledem k jejich zařazení a funkci.²⁹

²⁹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016 s. 270.

4. Základy odpovědnosti právnické osoby za přešupek

Navrhovatel ve věcném záměru zákona předkládal tři varianty řešící odpovědnost právnických osob za přešupek.

První varianta předpokládá původní, tj. neodvozenou odpovědnost fyzické, právnické a podnikající fyzické osoby s objektivní odpovědností právnické a podnikající fyzické osoby, tj. odpovědnosti bez ohledu na zavinění, s možností liberace. Navrhovatel vychází ze stávající právní úpravy, přičemž právnická osoba se stává pachatelem přešupku na základě porušení jí adresované veřejnoprávní povinnosti. Právnická osoba sama nejedná, za právnickou osobu v tomto případě jedná fyzická osoba, jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné, i přesto se podle navrhovatele jedná o původní, neodvozenou odpovědnost.

Druhá varianta je presumovaná subjektivní odpovědnost právnické a podnikající fyzické osoby za přešupek a prokazovaná subjektivní odpovědnost fyzické osoby za přešupek s tím, že zavinění tvoří subjektivní předpoklad vzniku odpovědnosti za přešupek. V tomto případě zákonodárce vychází z myšlenky, že zavinění je obligatorním znakem odpovědnosti za přešupek. Navrhovatel rozlišuje pojetí zavinění u fyzické osoby, kde se zavinění prokazuje a zavinění u právnické osoby a podnikající fyzické osoby, kde je zavinění presumováno, přičemž právnická osoba se může vyvinít, pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možné spravedlivě požadovat.

Třetí varianta je odvozená odpovědnost právnické a podnikající fyzické osoby založená na zavinění, které se dovozuje ze zaviněného jednání osoby fyzické, jež musí být pro vznik odpovědnosti právnické a podnikající fyzické osoby na základě zákonem stanovených podmínek právnické nebo podnikající fyzické osobě přičitatelné. Toto pojetí by odpovídalo úpravě trestní odpovědnosti právnických osob. Navrhovatel se domníval, že by toto pojetí ztížilo stíhatelnost jednotlivých přešupků, neboť by se muselo zjišťovat zavinění konkrétní jednající fyzické osoby a jestli je jednání této fyzické osoby přičitatelné právnické osobě.

Z navrhovaných řešení nakonec byla vybrána první varianta, a to zejména z důvodů kontinuity právní úpravy.³⁰

4.1. Právnícká osoba jako pachatel přestupku

Přestupkový zákon v § 20 odst. 1 stanoví, že právnícká osoba je pachatelem, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnícké osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnícké osobě a která porušila právní povinnost uloženou právnícké osobě, a to při činnosti právnícké osoby, v přímé souvislosti s činností právnícké osoby nebo ku prospěchu právnícké osoby nebo v jejím zájmu; za porušení právní povinnosti uložené právnícké osobě se považuje též porušení právní povinnosti uložené organizační složce nebo jinému útvaru, který je součástí právnícké osoby.

Právnícká osoba je subjektem odpovědnosti jako celek, je odpovědná za právní povinnost uloženou jí zákonem na úseku veřejné správy. Odpovědnost je konstruovaná jako odpovědnost objektivní, nezkoumá se zavinění (jako vnitřní psychický vztah pachatele k protiprávnímu jednání a jeho následku), je to odpovědnost za následek. Objektivní odpovědnost neznámá, že právnícká osoba odpovídá za protiprávní stav vyvolaný událostí (např. úderem blesku, požárem v období sucha, povodní, sesuvem půdy, zemětřesením apod.), vyšší mocí a neodvratitelným zásahem třetí osoby.³¹ Pojetí odpovědnosti vychází z teorie fikce právnícké osoby, právnícká osoba existuje jako právní konstrukce, která sama nemůže jednat. Odpovědnost je sice konstruovaná jako původní (neodvozená) odpovědnost právnícké osoby, nicméně k naplnění skutkové podstaty přestupku dochází činností fyzické osoby, jejíž jednání je právnícké osobě přičitatelné. Fyzická osoba fakticky jedná jako zástupce právnícké osoby.³²

Právnícká osoba je pachatelem, pokud k jednání, jež zakládá její odpovědnost za přestupek, došlo jednáním fyzických osob a toto jednání je přičitatelné právnícké osobě, zároveň byla tímto jednáním porušena povinnost uložená právnícké osobě a k porušení této povinnosti

³⁰ Věcný záměr zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (zákon o přestupcích), dostupný online: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0935_01.htm

³¹ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 151

³² Důvodová zpráva s. 157

došlo při činnosti právnické osoby, v přímé souvislosti s ní nebo ku prospěchu právnické osoby nebo v jejím zájmu. Tyto znaky musí být naplněny kumulativně.³³

4.1.1. Osoby, jejichž jednání je přičitatelné právnické osobě

Přestupkový zákon v § 20 odst. 2 vymezuje okruh osob, jejichž jednání je právnické osobě přičitatelné, výčet je taxativní a značně široce pojatý. Je zřejmé, že se zákonodárce snažil pokrýt všechny alternativy možných jednajících fyzických osob. Toto pojetí přičitatelnosti vychází ze soukromoprávních předpisů, § 167 občanského zákoníku stanoví, že právnickou osobu zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě. Výčet jednající osob není totožný, ale jak v pojetí občanskoprávním tak i v pojetí trestněprávním je vůle právnických osob jistým derivátem vůle fyzických osob.³⁴

a) Statutární orgán nebo člen statutárního orgánu

Dle § 163 občanského zákoníku náleží statutárnímu orgánu veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby. Rozlišujeme individuální statutární orgán (např. jednatel u společnosti s ručeným omezením) a kolektivní statutární orgán (např. představenstvo u akciové společnosti). Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech (§ 164 odst. 1). U kolektivního statutárního orgánu právnickou osobu zastupuje každý člen samostatně, neurčí-li zakladatelské právní jednání jinak (§ 164 odst. 2). Kdo je statutárním orgánem určí zákon, nebo jiné akty (např. stanovy u spolku). Některé právnické osoby statutární orgán nemají, zastupují je zákonem stanovené osoby (např. obec podle zákona č.128/2000 Sb., o obcích je v § 103 stanoveno, že obec zastupuje starosta, v § 61 odst. 1 zákona č.129/2000 Sb., o krajích zastupuje kraj navenek hejtman, v § 10 odst. 1 zákona č. 118/1998 Sb., o vysokých školách plní funkci statutárního orgánu rektor).³⁵

³³ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s.

³⁴ ŠTASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 130

³⁵ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 143

b) Jiný orgán právnické osoby nebo jeho člen

Jedná se zejména o orgány, které v rámci činnosti právnické osoby vykonávají řídicí a kontrolní činnost a to na základě zakladatelského právního jednání, vnitřních předpisů nebo zákona. Členem voleného orgánu může být pouze osoba plně svéprávná (§152 občanského zákoníku). Člen voleného orgánu je povinen jednat s nezbytnou loajalitou potřebnými znalostmi a pečlivostí tzv. péče řádného hospodáře. Dobrá víra členů orgánů se přičítá právnické osobě (§ 151 odst. 2 občanského zákoníku). Jedná se zejména o valnou hromadu, dozorčí radu, kontrolní komisi, správní radu, sněmy, výbory a jiné.³⁶

c) Zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení

Za zaměstnance podle zákoníku práce považujeme osobu, která je v pracovněprávním poměru k právnické osobě, ale také osoby zaměstnané na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Za zaměstnance považujeme také osobu ve státním služebním vztahu (podle zákona zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě). Osobami v obdobném postavení jsou osoby, které vykonávají závislou práci podle § 2 zákoníku práce. Je to např. člen družstva s pracovním vztahem k družstvu, agenturní pracovníci, které zajistila zprostředkovatelská agentura apod.

d) Fyzická osoba, která plní úkoly právnické osoby

Důvodová zpráva říká, že úkolem, který fyzická osoba plní, je přitom nutno rozumět jakýkoliv úkol učiněný na základě pokynu právnické osoby (například zaměstnavatele), byť jde o pokyn nabádající k porušení právní normy.³⁸ Jedná se o osoby, které nespádají do žádné shora uvedených kategorií. Bude se jednat např. o osoby (nejčastěji na základě vydaného živnostenského oprávnění), kteří na základě smluv (např. příkazní smlouva, smlouva o obchodním zastoupení, smlouva o dílo) plní úkoly zadané právnickou osobou. Tito podnikatelé jednají podle pokynů

³⁶ ŠŤASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018, s. 132

³⁸ Důvodová zpráva s. 156

právnícké osoby, jejím jménem a na její účet.³⁹ Dále se bude jednat o podnikatele, kteří vystupují samostatně, ale fakticky plní úkoly právnické osoby (tzv. švarcsystém).⁴⁰

e) Fyzická osoba, kterou právnická osoba používá při své činnosti

Osoby, které právnická osoba používá při své činnosti, budou např. zaměstnanec agentury práce, kterého na základě smlouvy mezi právnickou osobou a agenturou práce právnická osoba používá při své činnosti.⁴¹ Okruh osob, které právnická osoba používá při své činnosti, bude splývat s okruhem osob, které plní úkoly právnické osoby.

f) Fyzická osoba, která za právnickou osobu jednala, jestliže právnická osoba výsledku takového jednání využila

Bude se jednat o každou osobu, která za právnickou osobu jednala, pokud právnická osoba výsledku tohoto jednání využila, bez ohledu na to, jestli fyzická osoba jednala na základě výslovného zmocnění či nikoliv. Fyzická osoba může jednat na základě příkazní smlouvy, smlouvy o obchodním zastoupení, plné moci, dále to může být např. prokurista, vedoucí odštěpného závodu.⁴² Nebo se může jednat o nepřikázané jednatelství při provozu obchodního závodu podle § 430 odst. 1 a 2 občanského zákoníku – pověřil-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna. Podle § 431 překročil-li zástupce podnikatele zástupčí oprávnění, podnikatele právní jednání zavazuje; to neplatí, věděla-li třetí osoba o překročení nebo musela-li o něm vědět vzhledem k okolnostem případu. V obecné úpravě zastoupení je v § 440 stanoveno, že překročil-li zástupce zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného, pokud překročení schválí bez zbytečného

³⁹ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 144

⁴⁰ ŠTASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 132

⁴¹ Tamtéž, s. 133

⁴² Tamtéž

odkladu. To platí i v případě, kdy za jiného právně jedná osoba, která k tomu není oprávněna. Přičemž právnická osoba musí výsledku takového jednání využít, tzn., buď věděla, nebo mohla vědět, že takového jednání využívá.⁴³

Přestupkový zákon v § 20 odst. 3 stanoví, jestliže ke spáchání přestupku zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele, který je právnickou osobou, zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení nemusí být dány u fyzické osoby, která jedná za právnickou osobu. Toto ustanovení se vztahuje na všechny fyzické osoby, jejichž jednání je právnické osobě přičitatelné. Přestupkový zákon tak navazuje na ustanovení § 12, kde je vymezen zvláštní subjekt přestupku tak, že pokud zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, tak může být pachatelem jen osoba, která má takovou vlastnost, způsobilost nebo postavení, v případě spolupachatelství také ten, kdo požadovanou vlastnost, způsobilost nebo postavení nemá, pokud má tuto vlastnost, způsobilost nebo postavení alespoň jeden ze spolupachatelů a pokud tak stanoví zvláštní zákon. Jako příklad lze uvést obchodníka s cennými papíry, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu v § 5 stanoví, že obchodníkem s cennými papíry může být pouze právnická osoba, které bylo uděleno povolení k poskytování hlavních investičních služeb Českou národní bankou, zvláštní vlastností je v tomto případě nepochybně, že obchodníkem s cennými papíry může být pouze právnická osoba, za zvláštní způsobilost nebo postavení považujeme udělené povolení. Přičemž fyzická osoba, jejíž jednání se přičítá obchodníku s cennými papíry, aby mohl být pachatelem přestupku, nemusí (a ani nemůže) splňovat podmínky podle § 5 zákona o podnikání na kapitálovém trhu, jako další příklad lze uvést některé přestupky podle zákona o ochraně hospodářské soutěže.⁴⁴

4.1.2. Podmínky přičitatelnosti jednání právnické osobě

Právnická osoba je pachatelem, pokud byla jednáním fyzické osoby, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, porušena právní povinnost uložená na základě jiného zákona právnické osobě, resp. organizační složce nebo jinému útvaru, který je součástí právnické osoby.

Povinností rozumíme zejména povinnosti, které vyplívají z jejího zvláštního okruhu činností. Jsou to povinnosti stanovené ve zvláštních zákonech, které souvisí s provozní činností, provozovatel je povinen řádně vykonávat činnost a eliminovat rizika, která z ní plynou. Tyto povinnosti souvisí se specifickým postavením, v němž se právnická osoba nachází (zaměstnavatel, emitent cenných papírů, obchodník s cennými papíry, provozovatel zařízení,

⁴³ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 145

⁴⁴ FRUMAROVÁ, K. a kolektiv: Správní trestání. Praha: Leges, 2017, s. 54

depozitář investičního fondu). Právnícká osoba je odpovědná i za obecné delikty, podle zákona o některých přestupcích, např. přestupky proti veřejnému pořádku, přestupky proti občanskému soužití, přestupky proti majetku, přestupky proti pořádku ve státní správě a přestupky proti pořádku v územní samosprávě.⁴⁵

Právnícká osoba je pachatelem přestupku pokud došlo k porušení právní povinnosti při činnosti právnícké osoby, v přímé souvislosti s činností právnícké osoby nebo ku prospěchu právnícké osoby nebo v jejím zájmu. Z dikce zákona plyne, že stačí naplnění jednoho z uvedených znaků. Tyto podmínky jsou stanoveny, aby nebyly přičítány excesy jednajících fyzických osob právnícké osobě.

Podmínka zda k jednání došlo při činnosti právnícké osoby nebo v přímé souvislosti s ní, bude z hlediska praktické aplikace nejfrekventovanější. V souladu s názorem L. Brima se domnívám, že termín v rámci činnosti používaný zákonem o trestní odpovědnosti právníckých osob obsahově odpovídá pojmu při činnosti a v souvislosti s činností podle přestupkového zákona.⁴⁶ P. Šámal a J. Dědič se domnívají, že trestný čin je spáchán v rámci činnosti, pokud souvisí s předmětem její činnosti nebo podnikání, tak jak je vymezen v zakladatelském právním jednání, stanovách, v zákoně a také v rejstříku, do kterého se právnícká osoba zapisuje.⁴⁷ P. Šámal a J. Dědič podmínku v rámci činnosti vykládají restriktivně, přičemž za rozhodující považují činnost deklarovanou. Naopak J. Jelínek vykládá podmínku v rámci činnosti podle okolností konkrétního případu, za rozhodující považuje činnost, kterou se právnícká osoba reálně zabývá, přičemž vymezení činnosti ve stanovách a dalších zakladatelských listinách chápe jako pomůcku.⁴⁸ K. Beran se v souladu s Jelínkem se domnívá, že v podmínku v rámci činnosti je potřeba posuzovat podle skutečné činnosti právnícké osoby, a nikoli podle činnosti deklarované.⁴⁹ H. Prášková uvádí, zda byl přestupek spáchán při činnosti právnícké osoby, je třeba posuzovat podle okolností konkrétního případu, za podstatné považuje, že k jednání došlo při uskutečňování předmětu činnosti právnícké osoby, jak je vymezen v zakladatelském právním jednání, ve veřejných rejstřících a právních předpisech, přičemž toto jednání nesmí postrádat místní, časový a věcný vztah k činnosti právnícké osoby. H. Prášková dále odkazuje na tzv.

⁴⁵ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 146

⁴⁶ BRIM L., Přičitatelnost přestupků právníckým osobám (se zřetelem k právu trestnímu), Soudní rozhledy č. 11-12/2018, s. 353

⁴⁷ ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právníckých osob. Komentář. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, s. 195.

⁴⁸ JELÍNEK, J., HERZEG, J. Zákon o trestní odpovědnosti právníckých osob. Komentář s judikaturou. 2. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 75.

⁴⁹ BERAN, K., Trestní odpovědnost právníckých osob z pohledu nového občanského zákoníku, Trestněprávní revue 7-8/2014 s. 179

funkční teorii, podle které, je přestupek spáchán při činnosti právnické osoby, pokud existuje mezi činem a postavením fyzické osoby jednající za právnickou osobu funkční souvislost, fyzická osoba musí jednat při výkonu činnosti pro právnickou osobu, sledovat její cíle a její jednání odpovídá obchodní politice právnické osoby. Požadavek funkční souvislosti mezi činem a postavením pachatele je pak doplněn požadavkem jednání fyzické osoby v zájmu právnické osoby (tzv. zájmová teorie).⁵⁰

Souhlasím s názorem P. Šámala, J. Dědiče a H. Práškové, že je potřeba vykládat podmínku při činnosti, v souvislosti s činností (resp. v rámci činnosti) právnické osoby restriktivně. K restriktivnímu výkladu se přiklání také judikatura Nejvyššího soudu „*Podle obecné právní teorie je trestný čin spáchán v rámci činnosti právnické osoby, pokud souvisí s předmětem její činnosti nebo podnikání (účelem její existence), který je zpravidla vymezen v právním předpise, zřizovací listině, stanovách, ale i v příslušném rejstříku (obchodním apod.). Přesto však je třeba upozornit na to, že znak „v rámci její činnosti“ je třeba vykládat restriktivně.*“⁵¹ Domnívám se, že fyzická osoba, která jedná za právnickou osobu, buď jedná při činnosti, tak jak je deklarovaná zakládacím právním aktem, nebo jedná mimo tuto deklarovanou činnost a v tom případě musí být naplněna podmínka jednání ku prospěchu, resp. v zájmu právnické osoby, aby byla právnická osoba pachatelem přestupku. Pokud bychom vyšli z reálné činnosti právnické, pojetí by bylo příliš široké a obtížně by se při aplikaci rozlišovalo mezi jednáním při činnosti právnické osoby a excesivním jednáním fyzické osoby, který zcela zjevně není ku prospěchu a ani v zájmu právnické osoby. V takovém případě by neměla být právnická osoba odpovědná za přestupek.

Podmínka spáchání přestupku fyzickou osobou ku prospěchu nebo v zájmu právnické osoby je výkladově složitější. Zájem a prospěch se výkladově značně překrývají, avšak zájem považujeme za širší pojem než prospěch.⁵²

J. Jelínek rozumí pod pojmem zájem nejširší možný význam toho slova, jak majetkový tak i nemajetkový, jako příklad uvádí - získání vlivu na rozhodovací činnosti, zájem na účasti fyzické osoby se statutárním orgánem společnosti, úpis akcií za nižší cenu, dokonce i ztráta zájmu policejního orgánu na dalším vyšetřování protiprávních aktivit.⁵³ Obdobný názor sdílí i P. Šámal

⁵⁰ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 147

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 8 Tdo 924/2017

⁵² ŠÁMAL P., ELIÁŠ K., Několik poznámek k článku „Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku“, Trestněprávní revue 3/2015, s. 59

⁵³ JELÍNEK, J., HERZEG, J. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou. 2. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 75.

a J. Dědič, podle nichž je protiprávní čin spáchán v zájmu právnické osoby, pokud získala právnická osoba z tohoto jednání jakýkoli prospěch, jak majetkový tak i nemajetkový, resp. jakoukoli jinou výhodu, takovou výhodou může být i získání důležitých informací a znalostí. Pod pojmem prospěch chápe zisk. Závěrem uvádí, že v zájmu je vše, co zlepšuje nebo alespoň zachovává stávající postavení právnické osoby.⁵⁴ Odlišný názor má K. Beran, který říká, „*chápe-me-li právnickou osobu jako pouhou fikci bez vůle, potom páčání trestných činů nemůže být nikdy v jejím zájmu, nýbrž vždy jen na její úkor.*“ K. Beran v podstatě říká, že pokud právnická osoba nemá vůli, nemůže mít ani zájem, i přesto dále dovozuje, že právnická osoba je jistý soubor práv a povinností, kdy jednotlivá práva a povinnosti nabývá na základě soukromoprávního jednání, pro něž je typický majetkoprávní charakter, proto každý zájem má majetkový efekt, v souladu s tím navrhuje termín zájem nahradit termínem prospěch, který chápe jako majetkový zájem právnické osoby. Jakýkoli jiný zájem než zájem majetkový, nepovažuje za zájem právnické osoby, ale za zájem osob, které za právnickou osobu jednají a proto by měli být odpovědné tyto osoby a nikoli osoba právnická.⁵⁵

V souladu s názorem K. Berana se domnívám, že pojem prospěch vyjadřuje majetkový zájem právnické osoby (materiálního i nemateriálního charakteru), nicméně nesouhlasím s jeho názorem, že právnická osoba nemá jiný zájem než zájem majetkový. Domnívám se, že pojem zájem zahrnuje i taková jednání, která nemají majetkový charakter. Takovým zájmem může být získání určité výhody, jako je např. zájem na lepším postavení zaměstnanců podporou jejich dalšího vzdělávání, nebo podpora členů orgánu v jejich společenském postupu, apod.

Za exces považujeme takové jednání fyzické osoby, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě podle § 20 odst. 2 přestupkového zákona, pokud překročila dané pověření, nebo jednala mimo rámec činnosti, nebo se může jednat o situaci, kdy fyzická osoba jednala při činnosti právnické osoby, ale sledovala vlastní zájem, který je odlišný od zájmu právnické osoby anebo dokonce jednala na úkor právnické osoby. Takové jednání se nebude právnické osobě přičítat.⁵⁶ Pro srovnání rozsudek Nejvyššího správního soudu – „*Pro posouzení, zda je právnická osoba odpovědná za spáchání správního deliktu v souvislosti s jednáním jejího zaměstnance (případně člena nebo statutárního orgánu) dle § 20 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, je podstatné, zda k porušení právních povinností došlo v souvislosti*

⁵⁴ ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GŘIVNA, T., PÚRY F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, s. 194.

⁵⁵ BERAN, K., Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku, Trestněprávní revue 7-8/2014 s. 179

⁵⁶ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 148

s místní, časovou a věcnou vazbou k činnosti právnické osoby, tedy zda při činnosti, již byl způsoben protiprávní stav, zaměstnanec sledoval zejména z objektivního i subjektivního hlediska plnění svých pracovních úkolů. Pokud tomu tak nebylo, právnická osoba není za excesivní jednání svého zaměstnance odpovědná.“⁵⁷ Nejvyšší soud uvedl, že „při posuzování excesů jednajících osob je třeba uplatnit zásadu, že pokud byl čin v zásadě spáchán proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor, nelze dovést trestní odpovědnost takto poškozené právnické osoby a bude uplatněna pouze trestní odpovědnost osoby jednající.“⁵⁸

4.1.3. Odpovědnost právnické osoby za specifických okolností

Přestupkový zákon, v návaznosti na zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, upravuje v § 20 odst. 4 specifické situace, za kterých je jednání fyzické osoby (podle § 20 odst. 2) přičitatelné právnické osobě a to před samotným vznikem právnické osoby, nebo soud rozhodl po vzniku právnické osoby o její neplatnosti, anebo pokud je oprávnění k jednání za právnickou osobu neplatné nebo neúčinné.

Právnická osoba vzniká zápisem do příslušného veřejného rejstříku (§ 126 občanského zákoníku), vznikem rozumíme nabytí subjektivity, před samotným vznikem musí být ustavena na základě zakladatelského právního jednání, zákona, rozhodnutí orgánu veřejné moci, nebo jiným způsobem (§ 122 občanského zákoníku). Jednání za právnickou osobu před jejím vznikem upravuje také občanský zákoník v § 127, kde stanoví, že je možné jednat jménem právnické osoby před jejím vznikem, ale fyzická osoba je z tohoto jednání zavázána sama, právnická osoba může účinky takových jednání převzít a pak je takto zavázána sama od počátku. Přestupkový zákon stejně jako občanský zákoník a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob výslovně nestanoví, co je míněno termínem před vznikem, jestli se tím míní doba mezi ustavením právnické osoby a zápisem do veřejného rejstříku nebo je tím míněna doba ještě před samotným ustavením.⁵⁹ Nabízí se otázka vhodnosti činit právnickou osobu odpovědnou za přestupek, pokud ještě nebyla ani založena. Toto ustanovení se nebude aplikovat na právnické osoby veřejného práva, které vznikají přímo ze zákona, nezapisují se do veřejného rejstříku, nerozlišujeme ustavení a vznik právnické osoby veřejného práva.

⁵⁷ Rozsudek NSS ze dne 03. 10. 2017, č. j. 9 As 213/2016 - 60

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2015, č. j. 8 Tdo 627/2015

⁵⁹ GRYGAR T., Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě, Právní rozhledy 12/2017 s. 426

Přestupek je také spáchán právnickou osobou, pokud právnická osoba vznikla, a následně soud rozhodl o její neplatnosti. Podle ustanovení § 129 soud prohlásí právnickou osobu za neplatnou, pokud chybí zakladatelské právní jednání, nebo zakladatelské právní jednání nemá náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby, právnická osoba je založena za zakázaným účelem,⁶⁰ nebo právnickou osobu založilo méně osob než je podle zákona třeba. Právnická osoba dnem prohlášení vstupuje do likvidace. Vstup do likvidace nemá v zásadě žádný vliv na odpovědnost právnické osoby za přestupek.⁶¹ Z uvedeného ustanovení není zřejmé, zda směřuje pouze na situace, kdy právnická osoba vstoupila do likvidace, ale ještě nezanikla, nebo je tím míněna situace, kdy právnická osoba zanikla v důsledku prohlášení soudem za neplatnou. Nicméně s ohledem na ustanovení § 29 písm. c) přestupkového zákona je zřejmé, že toto ustanovení míří na situace, před zánikem právnické osoby.

Pro odpovědnost právnické osoby za přestupek je také nepodstatné pokud fyzická osoba jednající za právnickou osobu jednala na základě neplatného nebo neúčinného oprávnění. Např. pokud za právnickou osobu jednala fyzická osoba na základě dohody o udělení plné moci, nemá na odpovědnost právnické osoby vliv, pokud je tato dohoda neplatná či neúčinná, jestliže jsou splněny podmínky pro odpovědnost právnické osoby.⁶²

4.1.4. Odpovědnost právnické osoby pokud není zjištěna konkrétní jednající fyzická osoba

Přestupkový zákon v § 20 odst. 6 stanoví, že odpovědnost právnické osoby za přestupek není podmíněna zjištěním konkrétní fyzické osoby, která se považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě a to zejména tehdy, je-li ze zjištěných skutečností zřejmé, že k jednání zakládajícímu odpovědnost právnické osoby za přestupek došlo při činnosti právnické osoby. Právnická osoba je podle tohoto ustanovení pachatelem přestupku i tehdy pokud se nepodaří zjistit konkrétní jednající fyzickou osobu. Důvodová zpráva říká, že musí být nepochybně zjištěno, že k takovému jednání konkrétně neztotožněné osoby skutečně došlo (např. je jisté, že se ho dopustil člen statutárního orgánu nebo zaměstnanec právnické osoby, ale nepodařilo se bez důvodných pochybností zjistit, která z možných osob za právnickou osobu

⁶⁰ Zakázaným účelem je založení právnické osoby za účelem porušení práva nebo za účelem dosažení cíle nezákonným způsobem, zejména je-li jejím účelem

a) popření nebo omezení osobních, politických nebo jiných práv osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení,

b) rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti,

c) podpora násilí nebo

d) řízení orgánu veřejné moci nebo výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění.

⁶¹ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 140

⁶² ŠŤASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018, s. 134

konkrétně jednala).⁶³ Tímto ustanovením byla definitivně překonána starší judikatura, která vycházela z nutnosti beze všech pochybností identifikovat konkrétní jednající fyzickou osobu a zjistit v jakém rozsahu jednala, pokud nebyla tato jednající osoba zjištěna, nemohla být právnická osoba odpovědná za správní delikt,⁶⁴ tato judikatura byla již relativizována rozsudkem ze dne 25. 1. 2017, č. j. 6 As 131/2016-25, kde NSS dospívá k názoru, že právnická osoba odpovídá za správní delikt i tehdy, nepodaří-li se zjistit totožnost jednající fyzické osoby.⁶⁵

Jedná se do určité míry o prolamování zásady legality, která stanoví, že správní orgán je povinen stíhat všechny přestupky o kterých se dozví, ve prospěch zásady procesní ekonomie a zásady rychlosti řízení. Účelem tohoto ustanovení je nepochybně postihovat situace, kdy je zjištění konkrétní jednající fyzické osoby obtížné nebo nemožné a neobešlo by se bez značných nákladů, v takovém případě by právnická osoba unikla trestu a byl by tím zmařen smysl přestupkového zákona, který vychází z neodvozené odpovědnosti právnických osob za přestupek. Může se jednat též o situace, kdy právnické osobě by bylo přiřítelné jednání několika osob, přičemž se podařilo ztotožnit jen některé z nich. I v takovém případě nese objektivní odpovědnost za přestupek právnická osoba.⁶⁶ T. Grygar si není jist, zda je dané ustanovení v souladu se zásadou legitimního očekávání, neboť jeden správní orgán bude zjišťovat jednající fyzickou osobu a druhý nikoli, protože nemá zákonnou povinnost ji zjišťovat a jestli tak učiní, či nikoli je na jeho libovůli.⁶⁷ Souhlasné stanovisko sdílí i K. Frumarová, která se domnívá, že dané ustanovení implikuje demonstrativní výčet výrazem zejména ve druhé větě § 20 odst. 6 přestupkového zákona a tím ponechává správnímu orgánu možnost nezjišťovat konkrétní jednající fyzickou osobu i v jiných, zákonem neupravených případech.⁶⁸ S tímto názorem nesouhlasím, domnívám se, že smyslem daného ustanovení není rezignovat na zásadu legality, ale pouze zajistit efektivní a spravedlivý postih právnických osob tam, kde by nezjištění totožnosti konkrétní jednající fyzické osoby zmařilo možnost potrestat pachatele. Nakonec i návrhové zprávy říká, že *„správní orgány by se proto neměly spokojit pouze s postihem právnické osoby, ale měly by zkoumat rovněž to, zda fyzická osoba, jež za právnickou osobu jednala a tím naplnila znaky skutkové podstaty přestupku právnické osoby, nenaplnila*

⁶³ Důvodová zpráva s. 157

⁶⁴ Rozsudek NSS ze dne 27. 3. 2015, č. j. 7 As 24/2015-18

⁶⁵ BRIM L., Přiřítelnost přestupků právnickým osobám (se zřetelem k právu trestnímu), Soudní rozhledy č. 11-12/2018, s. 353

⁶⁶ ŠŤASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018, s. 135

⁶⁷ GRYGAR T., Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě, Právní rozhledy 12/2017 s. 426

⁶⁸ FRUMAROVÁ, K. a kolektiv: Správní trestání. Praha: Leges, 2017, s. 51

shodným protiprávním jednáním též znaky skutkové podstaty přestupku fyzické osoby, a pokud ano, pak ji odpovídajícím způsobem potrestat.“⁶⁹

Nejčastěji se s tímto problémem setkáme u velkých obchodních společností, kde se mezi tisíci zaměstnanci nepodaří zjistit konkrétní jednající fyzickou osobu, ale bude nepochybně zjištěno, že přestupek spáchala fyzická osoba, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě a přestupek byl spáchán při činnosti právnické osoby resp. v zájmu právnické osoby.

4.2. Pokus přestupku právnické osoby

Přestupkový zákon v § 6 nově také upravuje pokus přestupku. Pokusem rozumíme takové jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání přestupku, tak tomu bude zejména tehdy, pokud pachatel začal uskutečňovat jednání popsané v příslušné skutkové podstatě přestupku nebo pokud pachatelovo jednání má bezprostřední význam pro dokonání přestupku a je zde zpravidla spojitost časová a místní s následkem, který měl nastat.⁷⁰ Nejedná se na rozdíl od trestního zákoníku o obecnou formu přestupku, je trestný pouze tam, kde stanoví zvláštní zákon,⁷¹ např. přestupky proti majetku podle § 8 odst. 2 zákona o některých přestupcích. Úmysl spáchat přestupek je vyžadován pouze u fyzické osoby (§ 6 odst. 1). U právnické a podnikající fyzické osoby, se s ohledem na pojetí objektivní odpovědnosti úmysl nevyžaduje (§ 6 odst. 2).

Nabízí se otázka, jakým způsobem se bude dané ustanovení aplikovat u právnických osob v praxi, jestli bude k odpovědnosti za pokus postačovat, že jednání bezprostředně směřovalo k dokonání přestupku. J. Vedral polemizuje, zda je pokus přestupku myslitelný, bez úmyslu jednající osoby.⁷² H. Prášková uvádí, že právnická a podnikající fyzická osoba odpovídá bez ohledu na zavinění a proto není třeba úmyslu ani u pokusu. Přesto bude složité prokázat, zda se jedná o pokus přestupku a nikoli o náhodné nezpůsobení následku přestupku.⁷³ P. Mates se domnívá, že řešením je možnost, podle které musí být úmysl dán u osoby, jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné.⁷⁴

⁶⁹ Důvodová zpráva s. 157

⁷⁰ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 284

⁷¹ Důvodová zpráva s. 147

⁷² VEDRAL, K novému zákonu o přestupcích, Správní právo, číslo 7-8/2017, s. 411

⁷³ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 107

⁷⁴ MATES, Nad některými otázkami odpovědnosti právnických osob v zákoně o odpovědnosti za přestupky, Trestněprávní revue 2/2018, s. 27

S názorem P. Matese nesouhlasím, přikláním se k názoru H. Práškové, neboť se domnívám, že ustanovení § 6 odst. 2 jasně stanoví, že úmysl není jedním ze znaků pokusu přestupku, pokud bychom přistoupili k navrhovanému řešení, popřeli bychom tím smysl daného ustanovení. Objektivní odpovědnost za přestupek se u právnických osob jeví jako vhodné řešení, proto si lze jen obtížně představit, že v případě pokusu, který není ničím jiným než vývojovým stádiem dokonání přestupku, budeme zjišťovat, zda jednájící fyzická osoba jednala s úmyslem daný přestupek dokonat, tzn., budeme nuceni posuzovat subjektivní stránku (stejně jako v případě odpovědnosti právnické osoby za trestný čin).

4.3. Právnická osoba jako nepřímý pachatel přestupku

Nepřímým pachatelem je ten, kdo úmyslně užije ke spáchání přestupku jinou osobu jako „živý nástroj“, přičemž tato osoba není za spáchání přestupku odpovědná.⁷⁵

Nepřímé pachatelství právnické osoby upravuje přestupkový zákon v § 20 odst. 5. Právnická osoba je nepřímým pachatelem, jestliže ke spáchání přestupku užila jiné právnické osoby nebo fyzické osoby odlišné od fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby, považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, jestliže tyto osoby nejsou za přestupek odpovědné. Podstatou nepřímého pachatelství je jednání živého nástroje, porušení povinnosti uložené nepřímému pachateli a příčinná souvislost mezi jednáním a porušením dané povinnosti.⁷⁶ Jedná se o situace, kdy fyzická osoba je sama neodpovědná pro nedostatek věku (je mladší 15 let) nebo jednala-li v nepřičetnosti, např. pokud právnická osoba úmyslně využila nepřičetnosti fyzické osoby. Fyzická osoba také bude živým nástrojem, pokud jednala za okolností vylučujících její protiprávnost např. fyzická osoba je donucena k jednání pod pohrůžkou, a tak jednala v krajní nouzi. Domnívám se, že fyzická osoba je živým nástrojem také tehdy, pokud jednala ve skutkovém nebo právním omylu anebo nejednala zaviněně.⁷⁷ Fyzická osoba je odpovědná za přestupek podle § 13 a násl. přestupkového zákona tzn., že je odpovědná za zavinění a za stejných okolností bude také fyzická osoba neodpovědná, jako příklad lze uvést, pokud fyzická osoba jako živý nástroj jednala nedbalostně, ale daný zákon vyžaduje ke spáchání přestupku úmysl, např. § 8 odst. 1 zákona o některých přestupcích, nebude taková fyzická osoba odpovědná za spáchaný přestupek, odpovědný bude nepřímý pachatel (právnická osoba). Opačně

⁷⁵ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 301

⁷⁶ MATES, P. a kol. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 91

⁷⁷ ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRÍVNA, T., PŮRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, s. 233

si můžeme představit situaci, kdy nepřímým pachatelem je fyzická osoba (podle § 13 odst. 2) a živým nástrojem je právnická osoba, která je za přešupek odpovědná resp. neodpovědná bez ohledu na zavinění.

Právnická osoba může ke spáchání zneužít jinou právnickou osobu, která sama není odpovědná za přešupek, např. pokud by byla výslovně vyloučena z odpovědnosti za přešupek, nebo jednala za okolností vylučující protiprávnost.⁷⁸ Dále se bude jednat o situace, kdy jednáající právnická osoba vůbec nejednala nebo nejednala při činnosti, v souvislosti s činností nebo ku prospěchu nebo v zájmu, nebo se jednáající právnická osoba odpovědnosti zprostila podle § 21 odst. 1 přešupkového zákona.

Nepřímé pachatelství je vyloučené tam, kde zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele, neboť s ohledem na dikci § 20 odst. 3 nemusí být zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení dány u fyzické osoby, jejíž jednání je přičítatelné právnické osobě, ale odst. 5 stanoví, že taková fyzická osoba nemůže být živým nástrojem.

4.4. Právnická osoba jako spolupachatel přešupku

Přešupkový zákon v § 11 nově upravuje institut spolupachatelství, jak pro odpovědnost fyzické osoby (odst. 1), tak i právnické osoby a podnikající fyzické osoby (odst. 2). Právnická osoba je spolupachatelem, pokud byl přešupek spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, z nichž alespoň jedna je právnická osoba.

Společným jednáním rozumíme objektivní podmínku spolupachatelství, o společné jednání jde tehdy, pokud každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo pokud přešupek vyžaduje dvě a více jednání, tak jeden spolupachatel vykoná jedno jednání a druhý doplní zbývající jednání, tudíž k naplnění skutkové podstaty dochází až společným jednáním, anebo každý ze spolupachatelů vykoná pouze část činnosti, která teprve v souhrnu zakládá odpovědnost za přešupek.⁷⁹

Na rozdíl od spolupachatelství fyzických osob se u právnických osob nevyžaduje úmysl ke společnému jednání a k naplnění znaků přešupku (subjektivní podmínka). Důvodová zpráva k tomu poněkud neurčitě říká, že spolupachatelství, se bude v případě právnických osob

⁷⁸ Tamtéž s. 234

⁷⁹ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 305

dokazovat jen nepřímo z okolností objektivní povahy. Je otázkou, jak ke zjišťování, jestli byl přešůpek spáchán ve spolupachatelství, bude přistupovat praxe, respektive, jak se bez zjišťování úmyslu posoudí, zda se jednalo o spolupachatelství nebo pouze o souběžné pachatelství bez společného cíle. J. Vedral se domnívá, že jednou z možností řešící nedostatek subjektivní podmínky u spolupachatelství, je zjišťovat úmysl u osob jednající za právnickou osobu, což se podle něj nijak nevyklučuje s objektivní odpovědností právnických osob.⁸⁰ P. Mates uvádí, že odkazem na objektivní odpovědnost se nelze vyhnout posouzení subjektivní stránky, protože předpokladem společného jednání je dohoda o tom, jak bude přešůpek páchán, přičemž si lze jen těžko představit, že by se tak mohlo stát jinak než úmyslným jednáním.⁸¹ H. Prášková uvádí, že společné jednání předpokládá určitou dohodu (byť i konkludentní) o průběhu činu, rozdělení rolí a společný záměr, který je sledován.⁸² S názorem J. Vedrala a P. Matese nesouhlasím, domnívám se, že pokud bychom ke spáchání přešůpku ve spolupachatelství dvěma právnickými osobami vyžadovali úmysl ke společnému jednání u jednající fyzické osoby, tak by to bylo v rozporu s pojetím objektivní odpovědnosti. Souhlasím s názorem H. Práškové, zda se jedná o spolupachatelství, budeme zjišťovat z okolností objektivní povahy a to zejména způsobu provedení, časovou souvislost, jestli zde je nějaký pro spolupachatele významný cíl, jestli spolupachatelé uzavřeli dohodu o průběhu jednání, jak se který spolupachatel podílel na naplnění skutkové podstaty přešůpku, jakým způsobem jednali po spáchání přešůpku, jak si případně rozdělili výsledek takového jednání, jestli existuje nějaká spojitost mezi spolupachateli, např. osoba společníka, členu orgánu, zakladatele, nebo podnikají ve stejném oboru (např. obchodování s obalovými materiály), apod.

Další otázkou, kterou je třeba posoudit, pokud jedním ze spolupachatelů bude fyzická osoba a druhým spolupachatelem bude osoba právnická, jestli v takovém případě bude u fyzické osoby vyžadováno zavinění anebo toto zavinění nebude potřeba prokazovat. P. Mates se domnívá, že toto zavinění bude třeba prokazovat, argumentuje zejména tím, že u fyzické osoby se k odpovědnosti za přešůpek požaduje vždy zavinění a odmítá alternativu, že by úprava spolupachatelství představovala *lex specialis*.⁸³ P. Vetešník se naopak domnívá, že se úmysl u

⁸⁰ VEDRAL J, K novému zákonu o přešůpčích, Správní právo, číslo 7-8/2017, s. 411

⁸¹ MATES P., Nad některými otázkami odpovědnosti právnických osob v zákoně o odpovědnosti za přešůpky, Trestněprávní revue 2/2018, s. 27

⁸² PRÁŠKOVÁ H. Nové přešůpkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 141

⁸³ MATES P., Nad některými otázkami odpovědnosti právnických osob v zákoně o odpovědnosti za přešůpky, Trestněprávní revue 2/2018, s. 27

této fyzické osoby prokazovat nebude.⁸⁴ Souhlasím s názorem P. Vetešníka, neboť se domnívám, že pokud bychom museli prokazovat zavinění tak by to bylo v rozporu se smyslem daného ustanovení.

4.5. Odpovědnost státu a právnických osob veřejného práva za přestupky

Na rozdíl od zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, kde je v § 6 výslovně vyloučena odpovědnost státu a územně samosprávných celků při výkonu veřejné moci, zákonodárce nevyloučil z odpovědnosti za přestupek žádný okruh právnických osob.

Přesto, jak plyne z důvodové zprávy, byla při zpracování návrhu zvažována možnost výslovného vyloučení státu a územně samosprávných celků při výkonu veřejné moci. Největší pochybnosti při zpracování návrhu se týkaly odpovědnosti státu. Argumenty pro vyloučení státu z odpovědnosti za přestupky je zejména, jelikož má stát monopol trestat, nemůže být sám trestán, stát by tak trestal v podstatě sám sebe svými vlastními orgány. Jako další argument pro vyloučení státu při výkonu veřejné moci z odpovědnosti za přestupek sám návrhovač uvádí pojetí právnické osoby mezinárodním právem „*jákykoliv subjekt, který je právnickou osobou podle příslušného vnitrostátního práva, s výjimkou států nebo jiných veřejnoprávních subjektů při výkonu veřejné moci a veřejných mezinárodních organizací*“.⁸⁵ Dále také neúčelnost některých trestů, některé tresty je třeba úplně vyloučit (např. trest zákazu činnosti)⁸⁶ a peněžní tresty zase ztrácí smysl, v podstatě dochází k přelévání peněz z jedné kapsy do druhé (analogicky platí pro obce a kraje).⁸⁷ Dále je spornou otázkou, zda je stát vůbec právnickou osobou. Navzdory ustanovení § 21 občanského zákoníku, které stanoví, že stát se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu, část odborné veřejnosti označuje stát za zvláštní subjekt nadaný právní osobností, který nemůžeme označit za právnickou osobu. Pokud bychom stát nepovažovali za právnickou osobu, eo ipso by nemohl být vůbec odpovědný za přestupky a to i v případě, že by vystupoval v pozici adresáta veřejnoprávních povinností.⁸⁸

Navrhovatel v důvodové zprávě vychází z odlišného postavení právnických osob veřejného práva, buď vystupují ve vrchnostenském postavení, nebo v pozici adresáta

⁸⁴ Jemelka, L., Vetešník, P. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 109

⁸⁵ Důvodová zpráva s. 141

⁸⁶ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 90

⁸⁷ Důvodová zpráva s. 141

⁸⁸ KOPECKÝ M., Osobní působnost přestupkového zákona, Právní rozhledy 22/2017, s. 764

veřejnoprávních povinností. I judikatura správních soudů uznává jejich rozdílné postavení.⁸⁹ Právnícké osoby veřejného práva vystupují na jedné straně ve vrchnostenském postavení jako vykonavatelé veřejné moci, v této pozici vykonávají svou zákonem stanovenou působnost a pravomoc, v tomto postavení jsou vázány řadou povinností (např. zásadou dobré správy), avšak tyto povinnosti nemají povahu veřejné subjektivní povinnosti a proto z nich nelze dovozovat odpovědnost za přestupek. Při výkonu vrchnostenské správy jsou právnícké osoby veřejného práva odpovědné za výkon vrchnostenské veřejné správy, zejména podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, dále také prostřednictvím trestní a disciplinární odpovědnosti státních zaměstnanců, úředníků.⁹⁰ Prevence a náprava se pak zajišťuje uvnitř veřejné správy, např. formou povinného školení státních zaměstnanců, nebo interními pokyny podřízeným orgánům.⁹¹ Na druhé straně právnícké osoby veřejného práva vystupují také jako adresát veřejnoprávních povinností, jako vlastník, stavebník, uživatel, zaměstnavatel, zadavatel apod.⁹² V takovém postavení mají právnícké osoby veřejného práva stejné postavení jako právnícké osoby soukromého práva a proto by v takovém postavení měli odpovídat za přestupek.⁹³

Navrhovatel v zásadě popírá možnost, že by stát a územně samosprávné celky mohly při výkonu veřejné moci porušit hmotněprávní povinnost a tím naplnit znaky přestupku a dochází k závěru, že toto ustanovení obsahově do přestupkového zákona nepatří. Navzdory tomu náš právní řád, jak sám navrhovatel přiznává, obsahuje zákony, kde jsou právnícké osoby veřejného práva odpovědné za přestupek při výkonu vrchnostenské správy. Např. zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících, kde jsou v § 33 vymezeny přestupky objednatele při výkonu vrchnostenské správy, podle § 8 jsou objednatelem stát, kraje a obce, zákon č. 143/2001 Sb. O ochraně hospodářské soutěže stanoví v § 22aa odst. 1 přestupky orgánu veřejné správy, přičemž orgán veřejné správy nemůže být subjektem přestupku, neboť se vůbec nejedná o právnickou osobu. Zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě v § 74 odst. 6 stanoví, že pachatelem je i veřejnoprávní původce, kterým je podle § 3 organizační složka státu. Dalším příkladem je zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Český právní řád v podstatě neobsahuje zákony, kde by byly vyloučeny právnícké osoby veřejného práva z odpovědnosti za přestupek, výjimkou je např. zákon č. 319/2006 Sb. O

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2004, sp. zn. 2 As 36/2004-46,

⁹⁰ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 91

⁹¹ Důvodová zpráva s. 142

⁹² PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 92

⁹³ Důvodová zpráva s. 142

některých opatřeních ke zprůhlednění finančních vztahů v oblasti veřejné podpory, jehož úprava přestupků se nevztahuje na ČNB,⁹⁴ dále z několika zákonů vyplývá vyluka postihu sebe sama.⁹⁵

S ohledem na chybějící úpravu osobní působnosti přestupkového zákona ve vztahu k právnickým osobám dovozujeme, že se přestupkový zákon v zásadě vztahuje na všechny právnické osoby, pokud zvláštní zákon nestanoví něco jiného nebo z mezinárodního práva nevyplývá něco jiného.⁹⁶

Na závěr lze říci, že zvolené řešení se jeví jako vhodné, neboť z níže uvedeného není vůbec zřejmé, jak široce by mělo být vynětí z odpovědnosti pojato, resp. jakého okruhu právnických osob by se mělo týkat, zda pouze státu a územně samosprávných celků při výkonu veřejné moci nebo dalších právnických osob veřejného práva při výkonu veřejné správy případně i právnických osob soukromého práva pokud by vykonávali působnost v oblasti veřejné správy. Také souhlasím s názory P. Matese a J. Vedrala, kteří uvádí, že pokud by stát a územně samosprávné celky byly vyloučeny z odpovědnosti za přestupek při výkonu veřejné moci, byla by tak vážně oslabena efektivita přestupkového zákona, neboť by se některé povinnosti staly obtížně vymahatelnými (např. zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek apod.).⁹⁷

⁹⁴ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 92

⁹⁵ např. § 115 odst. 1 písm. f) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách); trestné nebude porušení povinnosti krajským úřadem, nebo zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí, odpovědná nebude ČNB, STAŠA, Hranice správní odpovědnosti, Správní právo, číslo 1-2/2014, s. 65

⁹⁶ Z mezinárodního práva nám plyne zákaz stíhat za správní delikt cizí stát, vzhledem k principu suverenity státu, nezávislosti a rovnosti státu. PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 93

⁹⁷ MATES, Nad některými oblastmi nového zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Bulletin advokacie ze dne 23. 1. 2017, VEDRAL, K novému zákonu o přestupcích, Správní právo, číslo 7-8/2017, s. 411

5. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přešupek

Odpovědnost právnických osob za přešupek je odpovědností objektivní, tedy neposuzujeme zavinění jako jeden z obligatorních znaků skutkové podstaty přešupku. Právnická osoba je pachatelem přešupku tehdy, pokud jedna z osob uvedených v § 20 odst. 2 přešupkového zákona poruší povinnost uloženou právnické osobě, pokud k jednání došlo při činnosti právnické osoby, v přímé souvislosti s činností právnické osoby nebo ku prospěchu právnické osoby nebo v jejím zájmu. Navrhovatel v důvodové zprávě uvádí, že takto konstruovaná odpovědnost sebou přináší riziko nepřiměřené tvrdosti a možné nespravedlnosti a proto zakotvuje v § 21 odst. 1 přešupkového zákona obecný liberační důvod. Liberační důvod umožňuje právnické osoby zprostit se odpovědnosti za přešupek, pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, aby uloženou povinnost splnila.⁹⁸

Liberační důvod znamená, že obviněná právnická osoba připouští negativní právní stav, avšak prokazuje, že z důvodu existence jiných skutečností na něj nelze nazírat jako na stav nezákonný.⁹⁹

Do přijetí nového přešupkového zákona byla právní úprava odpovědnosti právnických osob za správní delikty postavená na koncepci absolutní objektivní odpovědnosti, tato koncepce byla kritizována pro svou přísnost a nespravedlnost a to zejména v situacích kdy odpovědná právnická osoba nemohla škodlivému následku zabránit např. v případě vyšší moci, jako jsou nejrůznější přírodní katastrofy.

Vývoj odpovědnosti právnických osob za správní delikty postupně směřoval k zakotvení obecně formulovaného liberačního důvodu v jednotlivých zákonech upravující správní delikty právnických osob. Právnická osoba se následně, na základě analogie, zprostita odpovědnosti i tehdy, pokud prokázala existující liberační důvod a to navzdory tomu, že daný zákon liberaci výslovně neupravoval.¹⁰⁰ Rozhodovací praxe správních orgánů a soudů se k liberačním důvodům stavěla spíše negativně tím, že stanovila, co není liberačním důvodem, pro liberaci byl tak ponechán spíše úzký prostor, jedná se o případy, kdy došlo k naplnění znaků přešupku mimořádnými nepředvídatelnými okolnostmi, nezávislými na vůli účastníků a uložení sankce by

⁹⁸ Důvodová zpráva s. 158

⁹⁹ Rozsudek NSS ze dne 18. 3. 2010, č. j. 9 As 30/2009-163

¹⁰⁰ PRÁŠKOVÁ H. Nové přešupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 153

bylo v rozporu se smyslem a účelem zákona. S ohledem na zakotvení obecně formulovaného liberačního důvodu, lze tento přístup k liberaci očekávat i do budoucna.¹⁰¹

Přestupkový zákon vymezuje liberační důvod v § 21 odst. 1, právnická osoba za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila. Daný liberační důvod je formulován velmi obecně, neboť není možné vymezit všechny možné okolnosti, za nichž nebude právnická osoba odpovědná za přestupek.¹⁰² Správní orgán bude tudíž nucen zkoumat naplnění liberačního důvodu pro každý případ jednotlivě s ohledem na celkový kontext kauzy. Důvodová zpráva k tomu dodává, že vynaložení veškerého úsilí je třeba posuzovat objektivně, a nikoli subjektivně, liberační důvod se tak neuplatní na případy subjektivních hospodářských potíží, nebo na případy, kdy překážky nesplnění povinnosti byla odpovědná osoba povinna překonat nebo odstranit (např. nedostatek úředního povolení).¹⁰³ Na druhou stranu je nepochybné, že správní orgán bude muset posuzovat vynaložení veškerého úsilí vždy případ od případu a bude nucen postupovat ve vztahu ke konkrétní osobě a jejím možnostem individuálně. Potřeba vynaložit veškeré úsilí se bude značně lišit u spolku se třemi členy a u akciové společnosti s desítkami tisíc zaměstnanců.¹⁰⁴

Podle § 21 odst. 1 právnická osoba za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat,... Z uvedeného ustanovení plyne, že právnická osoba musí aktivně konat, aby prokázala svou neodpovědnost, je povinna uvést tvrzení, která prokazují její neodpovědnost a zároveň prokázat tato tvrzení označením a případně předložením relevantních důkazů.¹⁰⁵ Toto ustanovení je speciální ve vztahu ustanovení § 50 odst. 3 správního řádu, které stanoví, že správní orgán je i bez návrhu povinen zjistit všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být povinnost uložena.¹⁰⁶ Zákonodárce stanovením, že břemeno tvrzení a břemeno důkazní při prokazování liberačního důvodu leží na obviněné právnické osobě, navázal na konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu, např. v rozsudku ze dne 18. 3. 2010, č. j. 9 As 30/2009 – 163, se uvádí, že: „[z] hlediska důkazní teorie se tedy jedná o tzv. liberační důvod, kdy žalobce připouští negativní právní stav, avšak prokazuje, že z důvodu existence jiných skutečností na něj nelze nazírat jako

¹⁰¹ MATES P., Nad některými oblastmi nového zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Bulletin advokacie ze dne 23. 1. 2017

¹⁰² Rozsudek NSS ze dne 19. 9. 2014, č. j. 4 As 123/2014-33

¹⁰³ Důvodová zpráva s. 158

¹⁰⁴ FRUMAROVÁ, K. a kolektiv: Správní trestání. Praha: Leges, 2017, s. 52-53

¹⁰⁵ Rozsudek NSS ze dne 31. 7. 2015 č. j. 1 As 159/2015

¹⁰⁶ ŠTASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018, s. 141

*na stav nezákonný. Pokud by prokázal existenci tvrzených skutečností, pak by skutečně mohl zvrátit hodnocení původně zřejmě nezákonného stavu ve svůj prospěch. Je však nutno konstatovat, že v každém případě leží prokázání liberačního důvodu zcela na straně toho, kdo jej tvrdí.*¹⁰⁷ Na druhou stranu možnost liberace není vázána na výslovnou žádost obviněné právnické osoby. Právnická osoba tudíž prokazuje naplnění liberačního důvodu v rámci své obhajoby v průběhu správního řízení.¹⁰⁸

Důvodová zpráva chápe vynaložením veškerého úsilí realizaci všech možných opatření, které byla právnická osoba objektivně schopna provést a to zejména zajištění dostatečné kontroly zaměstnanců ze strany zaměstnavatele, různá preventivní opatření, ochrana majetku, úroveň řízení apod.¹⁰⁹ Musí jít o úsilí maximálně možné, které je subjekt objektivně schopen vynaložit.¹¹⁰ Opatřeními rozumíme zejména důsledné dodržování zákonů a ostatních právních předpisů, jež je právnická osoba povinna respektovat, ale také přijetí různých vnitřních předpisů, jako jsou zejména zakladatelské právní dokumenty – společenská smlouva, zakladatelská listina, stanovy, které ovlivňují činnost členů statutárních a jiných orgánů a jejich jednání za společnost. Dále organizační a pracovní řády, statuty a nejrůznější směrnice, jako jsou požární směrnice a směrnice o bezpečnosti práce. Právnické osoby také, s ohledem na svou velikost, přijímají další vnitřní dokumenty, jako jsou etické kodexy, standardizovaná pravidla chování zaměstnanců, programy protikorupčních politik a další programy s cílem minimalizovat rizika a předcházet excesivnímu chování jednotlivých fyzických osob. Velké právnické osoby přijímají tzv. compliance programy, což je soubor pravidel a opatření s cílem zabránit porušování právních předpisů a etických norem, nejčastěji se týkají dodržování pravidel hospodářské soutěže, pravidel na ochranu osobních údajů, bezpečnosti práce, předcházení rizik apod. Compliance programy ale neobsahují jenom pravidla chování, ale také určují konkrétní osoby, které odpovídají za jejich kontrolu a dodržování. Vedle vnitřní předpisů právnické osoby přijímají také interní řídicí akty, ze kterých neplynou přímo práva a povinnosti konkrétním fyzickým osobám, ale ovlivňují vnitřní procesy uvnitř právnické osoby a proto je potřeba je zvažovat z hlediska zproštění se odpovědnosti právnické osoby. Dalšími takovými opatřeními je zejména řádné vedení účetnictví, sestavování a uveřejňování účetních závěrek, archivace písemností a to zejména účetních dokladů, zápisy z jednání nejvyššího orgánu, statutárního orgánu a dalších orgánů. Z tohoto

¹⁰⁷ Srov. např.: rozsudek NSS ze dne 19. 9. 2014, č. j. 4 As 123/2014-33, ze dne 1. 9. 2016, č. j. 10 As 167/2015-35, ze dne 2. 7. 2015, č. j. 9 As 212/2014-21

¹⁰⁸ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 154

¹⁰⁹ Důvodová zpráva s. 158

¹¹⁰ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 154

důvodu, je vhodné přijmout vnitřní systém uchovávání informací, aby jednotlivé postupy a rozhodnutí byly zpětně dohledatelné a dostatečně průkazné.¹¹¹

Právnícká osoba by měla dále provádět pravidelnou kontrolu kvality dodávaného zboží, ověřovat pravdivost informací a údajů od dodavatelů, přijímat opatření za účelem ochrany majetku, pravidelně školit zaměstnance, vytvořit vhodnou vnitřní strukturu a dělbu práce, jasně rozdělit povinnosti a odpovědnost za jejich plnění.¹¹² Nejvyšší správní soud dodává, jaká opatření daná právnícká osoba přijme je výlučně v její kompetenci, avšak je nezbytné, aby tato opatření byla způsobilá k účinné prevenci a eliminaci protiprávního stavu.¹¹³

Právnícká osoba se zproští odpovědnosti pouze tehdy, pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí před spácháním přestupku. Nepostačí v reakci na spáchaný přestupek přijmout opatření s cílem zamezit dalšímu páčání přestupku (jako např. provádění namátkových kontrol, zavedení pravidelného školení zaměstnanců, provádění interního auditu, kontrola kvality zboží na vstupu a na výstupu, přijetí etického kodexu). Právnícká osoba bude odpovědná i v případě, že odstranila škodlivý následek, avšak odstranění škodlivého následku může být polehčující okolností podle § 39 písm. C) přestupkového zákona.¹¹⁴

Vedle obecného liberačního důvodu uvedeného v § 21 odst. 1 přestupkového zákona, může stanovit zvláštní zákon odlišný liberační důvod. Takovým zákonem je např. zákon č. 477/2001 Sb., o obalech v § 46 odst. 1 stanoví, že právnícká neodpovídá za přestupek podle § 44 odst. 2 písm. g nebo h) též tehdy, jestliže k porušení povinnosti došlo do 3 měsíců ode dne, kdy autorizovaná společnost, s níž právnícká uzavřela smlouvu o sdruženém plnění povinností stanovených právnícké nebo podnikající fyzické osobě v § 10 odst. 1 nebo § 12, pozbyla oprávnění k činnosti, nebo podle § 125f odst. 6 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích provozovatel vozidla za přestupek podle odstavce 1 neodpovídá, jestliže prokáže, že v době před porušením povinnosti řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích bylo vozidlo, jehož je provozovatelem, odcizeno nebo byla odcizena jeho tabulka s přidělenou

¹¹¹ ŠÁMAL P., Trestní odpovědnost právnícké osoby založená na přičitatelnosti trestného činu, Bulletin advokacie, 2016.

¹¹² PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 154

¹¹³ Rozsudek NSS ze dne 19. 9. 2014, č. j. 4 As 123/2014-33

¹¹⁴ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 155

státní poznávací značkou, nebo podal žádost o zápis změny provozovatele vozidla v registru silničních vozidel.¹¹⁵

Na druhou stranu přestupkový zákon v § 21 odst. 2 uvádí, že se právnická osoba nemůže odpovědnosti za přešupek zprostit, jestliže z její strany nebyla vykonávána povinná nebo potřebná kontrola nad fyzickou osobou, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přešupek považuje za osobu, jejíž jednání je přiřitatelné právnické osobě, nebo nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení přešupku. Z uvedeného ustanovení plyne, že nestačí pouhé formální nastavení kontrolních mechanismů, ale povinnou kontrolou je systém kontrolních opatření, která vyplývají přímo z právních předpisů, jedná se např. o úsek ochrany životního prostředí, nakládání se zbraněmi a střelivem, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a další. Zákonodárce v některých případech přímo stanoví, jakou podobu má daná kontrola mít a s jakou pravidelností má být vykonávána. Potřebnou kontrolou rozumíme kontrolní mechanismy, které neplynou přímo z právních předpisů, ale jejichž výkon se očekává s ohledem na charakter činnosti, jako příklad lze uvést provoz dopravní činnosti, kde je právnická osoba povinná nastavit taková opatření, která zajistí způsobilost řidičů anebo v případě provozu zvlášť nebezpečného (např. výroba výbušnin) se očekává přijetí takových kontrolních a bezpečnostních opatření, aby se rizika co nejvíce minimalizovala.¹¹⁶ P. Mates dodává, že povaha nezbytného opatření bude závislá na povaze konkrétní činnosti, zejména na nebezpečí, které může vyvolat.¹¹⁷ Od právnické osoby vyžaduje aktivní jednání směřující k vynucování těchto opatření. Tyto kontrolní mechanismy by měly být nastaveny tak, aby reflektovaly postavení fyzické osoby, jejíž jednání je právnické osobě přiřitatelné. Fyzické osoby zároveň musí být s těmito opatřeními seznámeni, např. formou pravidelných školení a tato opatření by měla být vhodným způsobem uveřejněna a jejich změny, nebo dodatky oznámeny.¹¹⁸ Tyto mechanismy by měly také umožňovat, aby fyzická osoba mohla takové jednání nahlásit a v takovém případě byla ochráněna před negativními důsledky učiněného oznámení (tzv. whistleblowing), nebo právnická osoba může v rámci své struktury zřídit funkci interního ombudsmana, který zejména řeší

¹¹⁵ Jemelka, L., Vetešník, P. Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, Zákon o některých přešupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 178

¹¹⁶ ONDRUŠOVÁ M., ONDRUŠ R., VYTOPILO P. Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. Praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (Přešupkový řád), s. 159

¹¹⁷ MATES P., Nad některými oblastmi nového zákona o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, Bulletin advokacie ze dne 23. 1. 2017

¹¹⁸ Jemelka, L., Vetešník, P. Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, Zákon o některých přešupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, 1153 s

pracovní spory, diskriminaci, vztahy mezi právnickou osobou a jejími smluvními partnery, zlepšuje firemní kulturu, předchází konfliktům.¹¹⁹

Právnická osoba musí vedle nastavení kontrolní mechanismů učinit i faktická opatření v případě, že dojde k porušení právního předpisu nebo i vnitřního předpisu. Cílem faktických opatření je nejen zamezení, ale také odvrácení škodlivého následku způsobeného fyzickou osobou, jejíž jednání je právnické osobě přiřitatelné. Právnická osoba by měla vést dokumentaci o kontrolních a dalších opatření, aby mohla prokázat jejich realizaci.¹²⁰

Na druhou stranu nelze ustanovení § 21 odst. 2 přestupkového zákona vykládat argument a contrario, tedy tak, že právnická osoba se odpovědnosti zprostití pouhým prokázáním, že nezanedbala povinnou nebo potřebnou kontrolu nad fyzickou osobou. Zproštění se odpovědnosti bude záviset na kontextu celé kauzy.¹²¹

Další případy, u kterých se právnická osoba nezprostití odpovědnosti za spáchání přestupku, dovozujeme z judikatury nejvyššího správního soudu. Právnická osoba se nemůže zprostit odpovědnosti jenom proto, že jednala v dobré víře,¹²² ani pouhým odkazem na smluvní ujednání nebo porušení povinnosti ze strany smluvního partnera.¹²³ Právnická osoba se také nezprostit odpovědnosti, tvrzením, že zaměstnanec byl ze strany zaměstnavatele poučen a byl povinen dodržovat platné právní předpisy. Právnická osoba se nemůže zprostit pouhým odkazem na porušení povinnosti vlastními zaměstnanci, případně osobami, které při své činnosti používá.¹²⁴ Liberačním důvodem také není neznalost zákona či jiných právních předpisů,¹²⁵ ani ústně sdělený souhlas, neformální souhlas nebo informace poskytnutá úředníkem.¹²⁶ Právnická osoba se také nemůže zprostit pouhým poukazem na finanční náročnost kontrolních opatření, chyby dodavatelů, problémy s dodávkou zboží, chování obchodních partnerů¹²⁷ a ani prohlášením, že nevznikla újma.¹²⁸ Liberačním důvodem také není změna spočívající ve výměně pracovníků na ekonomickém úseku, zavádění nového hardwaru a účetního softwaru a ani

¹¹⁹ ŠÁMAL P., Trestní odpovědnost právnické osoby založená na přiřitatelnosti trestného činu, Bulletin advokacie, 2016

¹²⁰ ŠŤASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018, s. 142

¹²¹ KÚHN Z., Nový přestupkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu, Právní rozhledy 3/2018, s. 77

¹²² Rozsudek NSS ze dne ze dne 12. 12. 2003, č. j. 5 A 110/2001-34

¹²³ Rozsudek NSS ze dne ze dne 9. 2. 2011, č. j. 1 As 112/2010-52

¹²⁴ Rozsudek NSS ze dne ze dne 14. 8. 2015, č. j. 5 As 10/2015-27

¹²⁵ Rozsudek NSS ze dne ze dne 18. 2. 2016, č. j. 2 Ads 294/2015-43

¹²⁶ Rozsudek NSS ze dne ze dne 30. 9. 2014, č. j. 2 As 51/2013-22

¹²⁷ Rozsudek NSS ze dne 19. 9. 2014 č. j. 4 As 123/2014 - 33

¹²⁸ Rozsudek NSS ze dne 2. 7. 2010 č. j. 7 As 27/2010

skutečnosti, které spočívají výlučně ve vnitřních poměrech odpovědného subjektu.¹²⁹ Liberačním důvodem také není malá velikost provozovny resp. závodu,¹³⁰ nedostatek úředního povolení, souhlasu, tedy taková právní překážka, kterou je osoba povinna překonat nebo odstranit.¹³¹

Na závěr je třeba říci, že nelze požadovat taková opatření, která jsou bezbřehá, nepřiměřená a ekonomicky likvidační. Ani nelze souhlasit s tvrzením, že kdyby právnická osoba vynaložila veškeré úsilí, tak by přestupek nebyl spáchán.¹³²

¹²⁹ Rozsudek NSS ze dne 16. 2. 2004 č. j. 6 A 109/2000

¹³⁰ Rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2015 č. j. 6 As 250/2014-35

¹³¹ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 157

¹³² Tamtéž s. 157

6. Odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přestupek

Přestupkový zákon po vzoru zákona o trestní odpovědnosti právnických osob nově také upravuje přechod odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby. Přestupkový zákon v § 33 stanoví, že odpovědnost právnické osoby za přestupek přechází na jejího právního nástupce, má-li právnická osoba více právních nástupců, odpovídá za přestupek každý z nich, jako by přestupek spáchal sám. Tímto ustanovením je tak definitivně překonána judikatura a správní teorie,¹³³ která vycházela z toho, že zánikem odpovědné osoby dochází k zániku odpovědnosti za přestupek (resp. správní delikt), toto pojetí zůstalo zachováno u odpovědnosti fyzické osoby za přestupek, neboť odpovědnost fyzické osoby je odpovědností ryze osobního charakteru. Odmítání myšlenky přechodu odpovědnosti na právního nástupce bylo postupně opouštěno, zákonodárce a judikatura tak reagovali na případy, kdy se právnická osoba účelově provedenou přeměnou vyhýbala odpovědnosti za přestupek.¹³⁴ Prvním zákonem, který výslovně realizoval myšlenku přechodu odpovědnosti na právního nástupce, byla novela zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže provedená zákonem č. 155/2009 Sb. Dalšími takovými zákony upravujícími přechod odpovědnosti na právního nástupce byly např. zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance.¹³⁵

Odpovědnost přechází na právního nástupce ex lege, k přechodu se nevyžaduje provedení žádného úkonu, jak ze strany právnické osoby, tak ani ze strany správního orgánu. Přechod odpovědnosti je objektivní, tedy není rozhodné, zda právní nástupce věděl nebo mohl vědět o přestupku spáchaném svým předchůdcem. Odpovědnost přechází účinností přeměny právnické osoby, která nastává dnem zápisu do veřejného rejstříku, nestanoví-li zákon jinak (§ 177 občanského zákoníku). Pro samotnou odpovědnost je také irelevantní, v jakém rozsahu na něj přešly výnosy a užitky a jiné výhody ze spáchaného přestupku, popřípadě zda pokračuje

¹³³ Např. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 1996, č. j. 6 A 103/94-26, KOPECKÝ M. K důsledkům zániku právní subjektivity pachatele správního deliktu, Právní rozhledy 15-16/2012, s. 554

¹³⁴ Rozsudek NSS ze dne 30. 12. 2009, č. j. 8 Afs 56/2007

¹³⁵ PRÁŠKOVÁ H. K přechodu odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In Pocta Aleně Winterové k 80. narozeninám. Spolek českých právníků Všechno 2018, s. 342

v činnosti, při které byl přestupek spáchán. Tyto skutečnosti mají význam až pro určení druhu a výměry trestů podle § 37 písm. H) přestupkového zákona.¹³⁶

Právní úprava přechodu odpovědnosti na právního nástupce vychází ze srovnatelné právní úpravy v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob, který v § 10 odst. 1 stanoví, že trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce, tato úprava byla ze strany odborné veřejnosti podrobena kritice pro svou nejasnost a nesrozumitelnost a byla navrhována její novelizace.¹³⁷ I přesto se zákonodárce rozhodl toto ustanovení přejmout do nového přestupkového zákona ve stejné neurčité podobě. Stejně jako v případě právního nástupnictví v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob není ani v přestupkovém zákoně zřejmě na jaké případy se bude vztahovat.

Přestupkový zákon stanoví odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přestupek, ale již nestanoví, co se rozumí pojmem právní nástupnictví. Nicméně je nepochybné, že právní nástupnictví souvisí se zánikem právnické osoby, kdy podle § 29 písm. c) přestupkového zákona odpovědnost za přestupek zaniká zánikem právnické osoby, nemá-li právního nástupce, avšak přestupkový zákon výslovně nestanoví, že podmínkou přechodu odpovědnosti je zánik původně odpovědné osoby např. v případě rozdělení odštěpením, kde důvodová zpráva předpokládá odpovědnost, jak původní právnické osoby, tak i nově vznikajících subjektů. S ohledem na účel daného ustanovení se domnívám, že odpovědná bude, jak původní právnická osoba, tak i tento odštěpený subjekt. Důvodová zpráva spojuje po vzoru zákona o trestní odpovědnosti právnických osob pojem právní nástupnictví s pojmem přeměna právnické osoby.¹³⁸ Přeměnu právnické osoby upravuje § 174 a násl. občanského zákoníku, přeměnou je fúze, rozdělení a změna právní formy. Dále přeměny pro obchodní korporace upravuje zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, v § 1 odst. 2 stanoví, že přeměnou se pro účely tohoto zákona rozumí fúze společnosti nebo družstva, rozdělení společnosti nebo družstva, převod jmění na společníka, změna právní formy a přeshraniční přemístění sídla. Za právní nástupnictví důvodová zpráva nepovažuje přeshraniční přemístění

¹³⁶ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 314

¹³⁷ Např. JELÍNEK J., K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce, Bulletin advokacie, 2015

¹³⁸ Důvodová zpráva s. 165

sídla a změnu právní formy a ani změnu názvu právnické osoby, neboť se nejedná o přeměny s právním nástupcem.¹³⁹

Z uvedeného ustanovení není zřejmé, zda se právním nástupnictvím rozumí pouze univerzální sukcese, kterou rozumíme, že nástupnický subjekt nastupuje do všech práv a povinností svého právního předchůdce, nebo i singulární sukcese, to je nástup do jednotlivých práv a povinností. Jako příklad singulární sukcese lze uvést dispozice s majetkem (např. prodej automobilu), resp. se jměním (např. prodej obchodního závodu). Důvodová zpráva k tomu uvádí, že singulární sukcesi není možné chápat jako právní nástupnictví ve smyslu § 33 přestupkového zákona. H. Prášková odmítá přechod odpovědnosti při singulární sukcesi a uvádí, že by byl naprosto nepřiměřený a v rozporu s účelem zákona.¹⁴⁰ Obdobný názor sdílí i další odborníci, jak na trestní právo, tak i na oblast správního trestání.¹⁴¹ Já s tímto názorem také souhlasím, zákonodárce zcela jistě nepředpokládal přechod odpovědnosti na právního nástupce v případě singulární sukcese.

Sporná je taky otázka přechodu odpovědnosti na fyzickou osobu (např. v případě, že právnická osoba zanikne bez likvidace a dojde k převodu jmění na společníka), důvodová zpráva k tomu zaujímá odmítavé stanovisko, fyzická osoba je odpovědná za zavinění a proto z povahy věci bude přechod odpovědnosti vyloučen, neboť právnická osoba odpovídá bez ohledu na zavinění.¹⁴² H. Prášková také zaujímá odmítavé stanovisko jako další argument, mimo odlišných podmínek odpovědnosti, uvádí, že se skutkové podstaty přestupků právnických osob nekryjí se skutkovými podstatami přestupků fyzických osob, odlišné jsou i správní tresty a jejich výše a také může být odlišně stanovena příslušnost správního orgánu k projednání přestupků.¹⁴³ Přechod odpovědnosti právnické osoby na fyzickou osobu odmítá také odborná veřejnost, jak v případě odpovědnosti trestní tak i trestně správní.¹⁴⁴ Nicméně se domnívám v souladu s názorem T. Grygara, že přechod odpovědnosti právnické osoby na osobu fyzickou bude možný v případě

¹³⁹ Tamtéž

¹⁴⁰ PRÁŠKOVÁ H. K přechodu odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In Pocta Aleně Winterové k 80. narozeninám. Spolek českých právníků Všehrd 2018, s. 343

¹⁴¹ Např. JELÍNEK J., K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce, Bulletin advokacie ze dne 9. 6. 2015, FRUMAROVÁ, K. a kolektiv: Správní trestání. Praha: Leges, 2017, s. 55, GRYGAR T., Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě, Právní rozhledy 12/2017 s. 426

¹⁴² Důvodová zpráva s. 165

¹⁴³ PRÁŠKOVÁ H. K přechodu odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In Pocta Aleně Winterové k 80. narozeninám. Spolek českých právníků Všehrd 2018, s. 344

¹⁴⁴ GRYGAR T., Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě, Právní rozhledy 12/2017 s. 426, JELÍNEK J., K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce, Bulletin advokacie ze dne 9. 6. 2015

podnikající fyzické osoby, která je odpovědná bez ohledu na zavinění a jejíž přechod výslovně umožňuje přestupkový zákon, v § 34 odst. 1 stanoví, že odpovědnost podnikající fyzické osoby v případě její smrti přechází na osobu, která pokračuje v její podnikatelské činnosti, s ohledem na toto ustanovení můžeme dovodit, že takový přechod bude možný.¹⁴⁵

Z dikce ustanovení § 33 odst. 2 přestupkového zákona není zřejmé, co zákon rozumí pod pojmem více právních nástupců. Otázkou je, jak dané ustanovení chápat. Zda směřuje pouze na případy přechodu odpovědnosti na více již existujících subjektů (např. v případě rozdělení rozštěpením, kdy původní právnická osoba zaniká a veškeré její jmění přechází na více právních nástupců), nebo zda je možné řetězení právních nástupců, tzn. v případě zániku přímého (univerzálního) právního nástupce přechází odpovědnost na jeho právního nástupce. H. Prášková se domnívá, že řetězení právních nástupců bude v zásadě možné,¹⁴⁶ opačné stanovisko zastává S. Kadečka, který argumentuje nižší společenskou škodlivostí přestupků oproti trestným činům.¹⁴⁷ Souhlasím s názorem H. Práškové, neboť z dikce ustanovení není jasné, co zákonodárce tímto pojmem myslel, takže musíme obě možnosti považovat za správné. Další možností je situace, kdy by právnická osoba zanikla s fyzickou osobou jako právním nástupcem, která by posloužila pouze jako prostředník pro jmění zaniklé právnické osoby. Toto jmění by dále nabyl nový právní nástupce (právnická osoba), tak by fakticky vznikl řetěz právních nástupců fyzických a právnických osob. Teorie trestního práva se domnívá, že takové řetězení je možné.¹⁴⁸ Domnívám se, že taková možnost je pro oblast správního trestání nepřiměřeně přísná, s ohledem na nižší společenskou škodlivost přestupků ve srovnání s trestnými činy, význam a povahu chráněného zájmu. A navíc takto realizovaná přeměna právnické osoby, s cílem vyhnout se správněprávní odpovědnosti, se jeví téměř jako nepředstavitelně složitá. Velmi obtížné by bylo samotné dokazování takto realizované přeměny. V daném případě by se jako možná jevila situace, že v případě uložení vysoké pokuty se právnická osoba bude chtít vyhnout jejímu uhrazení účelově realizovanou přeměnou, ale na tyto situace míří ustanovení § 102 přestupkového zákona.

¹⁴⁵ GRYGAR T., *Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě*, Právní rozhledy 12/2017 s. 426

¹⁴⁶ PRÁŠKOVÁ H. *K přechodu odpovědnosti právnické osoby za přestupek*. In Pocta Aleně Winterové k 80. narozeninám. Spolek českých právníků Všehrd 2018, s. 345

¹⁴⁷ ŠTASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018, s. 234

¹⁴⁸ JELÍNEK J., *K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce*, Bulletin advokacie. 2015., ŠÁMAL, P.: *K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na její právního nástupce*. In Jelínek, J. a kol.: *Trestní odpovědnost právnických osob – bilance a perspektivy*, Leges, Praha 2013, str. 179

Na závěr dodávám, že zakotvení myšlenky přechodu odpovědnosti na právního nástupce v novém přestupkovém zákoně je třeba vítat, ovšem s ohledem na níže uvedené nejasnosti se domnívám, že je nezbytné dané ustanovení novelizovat tak, aby bylo zřejmé, na jaké případy se bude aplikovat. Dané ustanovení je příliš široce pojato a v některých případech působí téměř nepředstavitelně, např. v případě stíhání málo závažných přestupků je nepravděpodobné, že by se právnická osoba snažila vyhnout odpovědnosti účelově provedenou přeměnou, už jenom z hlediska právní a ekonomické náročnosti takového kroku. H. Prášková navrhuje stanovit přechod odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby pouze tehdy, pokud tak určí zvláštní zákon nebo v případě velmi závažných přestupků.¹⁴⁹ Domnívám se, že vázat přechod odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce pouze na situace, kdy tak určí zvláštní zákon, se jeví jako obtížně realizovatelné s ohledem na počet zákonů upravující skutkové podstaty přestupků právnických osob. Jako vhodné by v takovém případě bylo vázat přechod odpovědnosti na právního nástupce na situace, kdy se takové ohrožení jeví jako pravděpodobné, tzn. stanovit takovou výši sazby pokuty, od níž by odpovědnost přecházela na jejího právního nástupce.

¹⁴⁹ PRÁŠKOVÁ H. K přechodu odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In Pocta Aleně Winterové k 80. narozeninám. Spolek českých právníků Všechno 2018, s. 351

7. Zánik odpovědnosti právnické osoby za přešupek

Důvody zániku odpovědnosti jsou okolnosti, které nastávají po spáchání přešupku, ovšem předtím než je o přešupku pravomocně rozhodnuto.¹⁵⁰ Důsledkem je zánik odpovědnostního právního vztahu a z něho plynoucí zánik možnosti, resp. povinnosti správního orgánu přešupek projednat a rozhodnout a zároveň zánik povinnosti pachatele se rozhodnutí podrobit. Současně dochází k zániku procesního vztahu, pokud vůbec nastal.¹⁵¹

Přešupkový zákon stanoví v § 29, že mezi důvody zániku trestnosti patří uplynutí promlčecí doby, smrt fyzické osoby, zánik právnické osoby pokud nemá právního nástupce, a vyhlášení amnestie. Další důvody zániku odpovědnosti za přešupek mohou být stanoveny v jiném zákoně. Např. § 49 zákona č. 242/2016 Sb., celního zákona určí, že odpovědnost také zaniká, jestliže jde o přešupek podle § 47 odst. 3 písm. b) a pachatel oznámil správci cla nesprávnost v jím podaném prohlášení nebo oznámení podle přímo použitelného předpisu Evropské unie a poskytl veškerou součinnost k opravě tohoto prohlášení nebo oznámení.¹⁵²

K výše uvedeným důvodům dochází ex lege a správní orgány jsou povinny k nim přihlížet z úřední povinnosti. Pokud jakýkoli z těchto důvodů nastane před zahájením řízení o přešupku, tak správní orgán usnesením věc odloží (§ 76 odst. 1 písm. F), pokud bylo řízení již zahájeno, tak správní orgán usnesením řízení zastaví (§ 86 odst. 1 písm. H).

8.1 Uplynutí promlčecí doby

Přešupkový zákona stanoví, že odpovědnost zaniká uplynutím tzv. promlčecí doby. Fakticky se jedná o prekluzivní lhůtu a nikoli o lhůtu promlčecí, neboť jejím uplynutím odpovědnost zaniká jednou provždy a správní orgán je povinen k ní přihlídnout z úřední povinnosti.¹⁵³ Prekluzí rozumíme zánik práva v důsledku plynutí času.¹⁵⁴

Důvody zániku odpovědnosti uplynutím času je možné dělit na hmotněprávní a procesní. Hmotněprávními důvody jsou zejména snížený zájem na potrestání pachatele, protože negativní dojem ze spáchaného přešupku postupně mizí. Účel trestu nelze zcela naplnit, osoba pachatele se plynutím času vyvíjí, předpokládá se její náprava, pokud nespáchala další delikt. Procesním

¹⁵⁰ Rozsudek Ks v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích 52 Ad 5/2016

¹⁵¹ MATES, P. a kol. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 75

¹⁵² JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, Zákon o některých přešupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 267

¹⁵³ Důvodová zpráva s. 162

¹⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2701/08

důvodem je zánik možnosti provést dokazování, důkazy plynutím času ztrácí svou spolehlivost a samotné provedení těchto důkazů se stává složitějším.¹⁵⁵

Přestupkový zákon stanovením jednotné právní úpravy pro zánik odpovědnosti za přestupek, sjednocuje roztržitěnou úpravu promlčení dosavadních správních deliktů právnických osob, kdy jednotlivé lhůty byly stanoveny ve zvláštních zákonech v různé délce. Problematické také bylo stanovení lhůt v subjektivní a objektivní podobě, kdy buď stanovovaly lhůtu pro zahájení řízení o správním deliktu, popř. lhůtu pro uložení sankce, nebo určovaly subjektivní lhůtu pro zahájení řízení o správním deliktu a objektivní lhůtu pro uložení sankce. Např. zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže stanovil v § 22b odst. 3, že odpovědnost za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezahájil řízení do 5 let ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 10 let ode dne, kdy byl spáchán. Stanovení dne, kdy se správní orgán o přestupku dozvěděl, se jeví jako obtížně určitelné, resp. zneužitelné, jak uvádí sama důvodová zpráva.¹⁵⁶

Přestupkový zákon v § 30 upravuje délku promlčecí doby. Délka promlčecí doby činí 1 rok, nebo 3 roky, jde-li o přestupek, za který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100 000 Kč. Kritériem pro určení délky promlčecí doby je typová závažnost přestupku, která je v daném případě reprezentována sazbou pokuty.¹⁵⁷ Zvláštní zákony mohou stanovit odlišnou délku promlčecí doby a odlišný běh promlčecí doby, což je odůvodňováno významem chráněného zájmu.¹⁵⁸ Z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu plyne, že rozhodnutí o přestupku musí nabýt právní moci do konce uplynutí promlčecí doby.¹⁵⁹ Délka promlčecí doby nemůže být rozhodnutím správního orgánu prodlužována, protože se jedná o lhůtu zákonnou.¹⁶⁰

Podle § 31 počíná promlčecí doba běžet dnem následujícím po dni spáchání přestupku; dnem spáchání přestupku se rozumí den, kdy došlo k ukončení jednání, kterým byl přestupek spáchán. Je-li znakem přestupku účinek, promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy takový účinek nastal. Účinek přestupku chápeme jako porušení hmotného předmětu útoku, v případě, že je tento hmotný předmět útoku znakem skutkové podstaty přestupku. Hmotný

¹⁵⁵ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 183

¹⁵⁶ Důvodová zpráva s. 162

¹⁵⁷ Tamtéž

¹⁵⁸ Např. § 23 zákona č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže stanoví 10 promlčecí dobu, dále podle § 36b zákona č. 229/1992 Sb. o komoditních burzách činí promlčecí doba 5 let.

¹⁵⁹ Např. rozsudek NSS ze dne 13. 3. 2012 č. j. 1 As 22/2012-55

¹⁶⁰ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 185

předmět útoku je konkrétní věc, na kterou pachatel bezprostředně útočí (např. kulturní památka).¹⁶¹

Promlčecí doba má hmotněprávní charakter, z toho důvodu na její počítání není možné aplikovat předpisy upravující běh procesních lhůt.¹⁶² Promlčecí doba se počítá podle přirozeného běhu času (a momento ad momentum), neprodlužuje se, pokud její konec připadá na sobotu, neděli nebo svátek. Konec promlčecí doby připadá na den, který se označením shoduje se dnem, kdy byl přestupek spáchán, tj. ve 24:00 toho dne.¹⁶³ U pokračujícího přestupku promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu dílčímu útoku, u hromadného přestupku dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu útoku, a u trvajících přestupku dnem následujícím po dni, kdy došlo k odstranění protiprávního stavu (§ 31 odst. 2). Pokud pachatel spáchal více přestupků, běží pro každý z nich promlčecí doba zvlášť.

Přestupkový zákon dále také v § 32 upravuje stavení a přerušení promlčecí doby. Stavení promlčecí doby znamená, že je zde nějaká překážka, za jejíhož trvání promlčecí doba neběží, po jejím odpadnutí běh promlčecí doby pokračuje (§ 32 odst. 1). Přestupkový zákon taxativně stanoví čtyři důvody přerušení běhu promlčecí doby. Zákon stanoví, že do běhu promlčecí doby se nezapočítává doba, po kterou se pro týž skutek vedlo trestní řízení, tato úprava se jeví jako vhodná, např. při podezření ze spáchání skutku, který by naplnil znaky trestného činu krádeže, orgány činné v trestním řízení zahájí úkony trestního řízení (podle § 158 odst. 3 trestního řádu), promlčecí doba se staví a pokud se následně zjistí, že daný skutek nenaplnil znaky trestného činu krádeže, ale má se za to, že naplnil znaky přestupku proti majetku podle § 8 zákona o některých přestupcích, tak státní zástupce, popř. policejní orgán nebo soud usnesením rozhodne o odevzdání věci příslušnému orgánu k projednání a promlčecí doba začne znovu běžet den po dni, kdy trestní řízení skončilo.¹⁶⁴ Přičemž jedním skutkem je podle judikatury Nejvyššího správního soudu určitá událost ve vnějším světě spočívající v jednání člověka.¹⁶⁵

Dále ke stavení promlčecí doby dochází tehdy, pokud správní orgán podle § 85 odst. 3 řízení o přestupku přeruší, protože bylo možné očekávat uložení trestu obviněnému z přestupku za jiný skutek v trestním řízení, přičemž trest, který lze uložit v řízení o přestupku, je bezvýznamný vedle trestu, který by bylo možné uložit v trestním řízení. Třetím důvodem

¹⁶¹ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 178

¹⁶² Důvodová zpráva, s. 162

¹⁶³ ŠTASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., aj.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 211, Např. rozsudek NSS ze dne 30. 7. 2014, č. j. 8 As 33/2014-39

¹⁶⁴ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 187

¹⁶⁵ Rozsudek NSS ze dne 13. 3. 2012 č. j. 1 As 22/2012-55

přerušeni promlčení, je doba, po kterou se ve věci vedlo soudní řízení správní. Přestupkový zákon tak upravuje situace, kdy je podána žaloba s účelem přezkoumat napadené rozhodnutí správního orgánu, aby se nestávalo, v případě zrušení správního rozhodnutí, že správní orgán nebude mít dostatek času k provedení nového řízení o přestupku. Čtvrtým důvodem je doba trvání podmíněného upuštění od uložení správního trestu podle § 42 odst. 1. Pro případ, že pachatel nesplní podmínky stanovené správním orgánem, může správní orgán uložit trest.¹⁶⁶

Přerušeni promlčecí doby znamená, že po odpadnutí důvodu, pro který se přerušuje, počíná běžet promlčecí doba nová (§ 32 odst. 2). Promlčecí doba, která již uplynula, se do nově běžící doby nezapočítává. Zákon taxativně stanoví tři důvody přerušeni promlčecí doby. Běh promlčecí doby se přerušuje oznámením o zahájení řízení o přestupku, dále vydáním rozhodnutí, jímž je obviněný uznán vinným a vydáním rozhodnutí o schválení dohody o narovnání. Pro případy opakovaného přerušování, s cílem zabránit nadměrnému prodlužování, zákon stanoví, že odpovědnost za přestupek zaniká nejpozději 3 roky od jeho spáchání, nebo v případě přestupku se sazbou pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100 000 Kč, zaniká odpovědnost nejpozději 5 let od jeho spáchání (§ 32 odst. 3).¹⁶⁷

Jiné důvody stavení a přerušeni promlčecí doby může stanovit zvláštní zákon.¹⁶⁸

8.2 Smrt fyzické osoby

Přestupkový zákon spojuje se smrtí fyzické osoby pachatele zánik odpovědnostního vztahu. Tento závěr vychází ze zásady individuální odpovědnosti fyzické osoby za přestupek, podle níž je fyzická osoba je odpovědná pouze za své vlastní protiprávní jednání a proto jí není možné přičíst protiprávní jednání, které spáchal někdo jiný.¹⁶⁹ Smrt fyzické osoby se prokazuje veřejnou listinou vystavenou po prohlédnutí těla mrtvého stanoveným způsobem. Nelze-li tě prohlédnout stanoveným způsobem, prohlásí člověka za mrtvého soud a určí den smrti (§ 26 občanského zákoníku).

Výše uvedené neplatí u odpovědnosti fyzické podnikající osoby, neboť zákon v § 34 stanoví, že odpovědnost přechází na osobu, která pokračuje v její podnikatelské činnosti. Z hlediska odpovědnosti právnické osoby za přestupek nemá smrt konkrétně jednajících fyzické

¹⁶⁶ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 188

¹⁶⁷ Důvodová zpráva, s. 164

¹⁶⁸ Např. zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví v 38 odst. 2 stanoví jiný důvod stavení promlčecí doby. Nebo zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže v § 23 odst. 4 stanoví další důvody přerušeni promlčecí doby.

¹⁶⁹ PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, s. 191

osoby, jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné, žádný význam. S ohledem na zásadu souběžné a nezávislé odpovědnosti fyzických a právnických osob vyjádřené v § 20 odst. 7 má smrt této fyzické osoby význam pouze pro její vlastní odpovědnost za spáchaný přestupek a odpovědnost právnické osoby tak zůstává nedotčena.

8.3 Zánik právnické osoby

Podobně jako u fyzické osoby je odpovědnost právnické osoby spojena s její subjektivitou, právnická osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku (§ 118 občanského zákoníku). Právnická osoba zapsaná do veřejného rejstříku zaniká dnem výmazu z tohoto rejstříku (§ 185 občanského zákoníku), pokud nepodléhá zápisu do veřejného rejstříku, zaniká skončením likvidace (§ 186 občanského zákoníku). Zánik právnické osoby bývá zpravidla dvoufázový, nejprve je právnická osoba zrušena nebo prohlášena za neplatnou a následně zaniká. Právnická osoba je zrušena právním jednáním, uplynutím doby, rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo dosažením účelu, pro který byla ustavena, a z dalších důvodů stanovených zákonem (podle § 129 občanského zákoníku soud prohlásí právnickou osobu za neplatnou, pokud zakladatelské jednání chybí, nemá náležitosti nezbytné pro právní existenci právnické osoby, právnickou osobu založilo méně osob než je k tomu potřeba, nebo právnická osoba byla založena za zakázaným účelem. Další důvody zrušení právnické osoby může stanovit zvláštní zákon.¹⁷⁰ Po zrušení, resp. prohlášení za neplatnou vstupuje právnická osoba ex lege do likvidace, účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby. Právnická osoba se zrušuje bez likvidace, např. důsledku přeměny nebo v insolvenčním řízení (§ 173 občanského zákoníku). To neplatí, pokud právnická osoba zaniká s právním nástupcem.

8.4 Vyhlášení amnestie

Čtvrtým důvodem zániku odpovědnosti za přestupek je vyhlášení amnestie. Amnestii vyhláší prezident republiky, který může nařídit, aby se řízení ve věcech přestupků nezahajovalo nebo, bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo (abolice). Prezident může nařídit nebo zmírnit uložený správní trest, nebo jeho zbytek (agraciace), nebo nařídit vyřazení přestupků z evidence přestupků (rehabilitace). Amnestie nabývá účinnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů (§ 104 přestupkového zákona). Prezident uděluje amnestii s kontrasignací předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády podle § 63 odst. 1 písm. k) Ústavy.

¹⁷⁰ Např. zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích)

Závěr

Ve své práci jsem se věnoval tématu odpovědnosti právnických osob za přestupky, nutno říci, že v souvislosti s přijetím zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, došlo k řadě změn. Zákonodárce zvolil z navrhovaných řešeních variantu objektivní odpovědnosti právnické osoby za přestupek, domnívám se, že tato zvolená alternativa je racionální volbou. Podstatou nové úpravy je myšlenka částečné kodifikace, kdy základy odpovědnosti za přestupky jsou komplexně upraveny v přestupkovém zákoně a jednotlivé skutkové podstaty jsou upraveny zvláštními zákony, tato myšlenka se jeví jako vhodná, s ohledem na nesourodost a početnost skutkový podstat přestupků. Zakotvením úpravy obecných základů odpovědnosti právnických osob za přestupky byla značně posílena právní jistota dotčených osob. Úprava odpovědnosti právnických osob za přestupky se ve velké míře inspirovala instituty trestního práva, zejména úpravou trestní odpovědnosti právnických osob, ale také judikaturou Nejvyššího správního soudu. Domnívám se, že se jedná o úpravu vcelku zdařilou, zejména s ohledem na absenci právní úpravy obecných základů správních deliktů právnických osob, kdy se pro nedostatek úpravy správní orgány byly nuceny uchýlovat k analogii, a docházelo k dotváření práva soudy. Nicméně některá ustanovení odpovědnosti právnických za přestupky by si zasloužila více pozornosti.

V ustanoveních upravujících odpovědnost právnických osob nalezneme řadu nepřesností, což zcela jistě neodpovídá požadavku jasnosti a určitosti právní normy upravující správní trestání. Domnívám se, že daná ustanovení bude nutné novelizovat.

Zákon v některých případech připouští různý výklad některých ustanovení. Problematické také bude téměř doslovné převzetí přechodu odpovědnosti na právního nástupce zaniklé právnické osoby ze zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Zákonodárce převzal toto ustanovení, aniž by zohlednil specifika úpravy přestupků, zejména jejich nižší společenskou škodlivost a odlišnosti úpravy skutkových podstat ve zvláštních zákonech.

Jako problematické se také jeví převzetí některých institutů trestního práva hmotného zejména pokus přestupku, spolupachatelství právnické osoby, kde není vůbec jasné, jak takové instituty aplikovat. Jedná se o tradiční instituty trestního práva, které předpokládají úmysl (je posuzována jejich subjektivní stránka). Jejich aplikace, s ohledem na objektivní odpovědnost právnických osob za přestupek, vyvolá řadu obtíží.

Nejasná je také otázka odpovědnosti státu a dalších právnických osob veřejného práva. Zákodárce výslovně nevyločil z působnosti zákona stát ani jiné právnické osoby veřejného práva, argumentoval zejména, že odpovědnost za přestupek nelze dovést v případě, že právnická osoba jedná při výkonu veřejné moci, ale přesto je zde řada zákonů, které trestají právnické osoby (zejména stát) při výkonu veřejné moci.

Nicméně nedostatky právní úpravy jsou běžnou součástí každého zákona, dokonalé zákony neexistují. I přes výše uvedená problematická ustanovení považuji tuto novou úpravu za zdařilou a potřebnou. Až čas ukáže, jak se jednotlivá dílčí ustanovení budou interpretovat a aplikovat, do budoucna, doufejme, dojde ke sjednocení rozhodovací praxe správních orgánů a soudů.

Seznam použitých zkratk

přestupkový zákon – zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

zákon o některých přestupcích – zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

správní řád – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon o trestní odpovědnosti právnických osob – zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Ústava – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

zákon o obchodních korporacích – zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

zákoník práce – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Seznam použitých zdrojů

1. Učebnice, monografie

1. PRÁŠKOVÁ H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, 448 s., ISBN 978-80-7502-221-9
2. MUSIL, Jan. Trestní odpovědnost právnických osob: historický vývoj a mezinárodní srovnání. In MUSIL, Jan; VANDUCHOVÁ, Marie. Pocta Otovi Novotnému k 70. narozeninám. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 76-77. ISBN 80-85963-68-X.
3. MATES, Pavel. Základy správního práva trestního. 6. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 6. ISBN 978-80-7400-567-1.
4. HOETZEL J.: Československé správní právo. Část všeobecná, Praha 1937
5. MATES, P. a kol. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, 239 s. ISBN 978-80-7400-680-7
6. JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1
7. PETROV, Jan, Michal VÝTISK a Vladimír BERAN. Občanský zákoník: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1.
8. DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016 s. 436 ISBN 978-80-7552-187-3
9. ŠŤASTNÝ, V., RIGEL, F., BOHADLO D., KADEČKA S., BROŽ J., PRŮCHA P. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018, 700 s, ISBN: 999-00-017-8924-4
10. FRUMAROVÁ, K. a kolektiv: Správní trestání. Praha: Leges, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9
11. ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GŘIVNA, T., PÚRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, 992 s. ISBN 978-80-7400-592-3

12. JELÍNEK, J., HERZEG, J. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou. 2. vydání. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4
13. JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, 976 s. ISBN 978-80-7502-236-3
14. JELÍNEK, J. a kol.: Trestní odpovědnost právnických osob – bilance a perspektivy, Leges, Praha 2013, 392 s. ISBN 978-80-87576-58-8
15. ONDRUŠOVÁ M., ONDRUŠ Praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou 776 s. ISBN 978-80-7502-212-7
16. PRÁŠKOVÁ H. K přechodu odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In Pocta Aleně Winterové k 80. narozeninám. Spolek českých právníků Všechno 2018, 591 s. ISBN 978-80-85305-53-1

2. Články

1. MLSNA, Petr: Reforma přestupkového práva - základní východiska, cíle a očekávání in Právní Prostor, 2016. dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/reforma-prestupkoveho-prava-zakladni-vychodiska-cile-a-ocekavani>
2. MATES P., ONDRÁČKOVÁ V., Kodex správního práva trestního, Trestněprávní revue 11-12/2016, s. 253
3. BERAN, K. Může být právnická osoba svéprávná, Právník. 2018, č. 8. s. 657 a n.
4. BRIM L., Přičitatelnost přestupků právnickým osobám (se zřetelem k právu trestnímu), Soudní rozhledy č. 11-12/2018, s. 353
5. Beran, K., Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku, Trestněprávní revue 7-8/2014 s. 179
6. GRYGAR T., Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě, Právní rozhledy 12/2017 s. 426
7. VEDRAL J., K novému zákonu o přestupcích, Správní právo, číslo 7-8/2017, s. 411
8. MATES P., Nad některými otázkami odpovědnosti právnických osob v zákoně o odpovědnosti za přestupky, Trestněprávní revue 2/2018, s. 27
9. MATES P., Nad některými oblastmi nového zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Bulletin advokacie ze dne 23. 1. 2017 dostupné z: [http://www.bulletin-](http://www.bulletin-advokacie.sk/)

advokacie.cz/nad-nekterymi-oblastmi-noveho-zakona-o-odpovednosti-za-prestupky-a-řízení-o-nich?browser=mobi

10. ŠÁMAL P., Trestní odpovědnost právnické osoby založená na přičitatelnosti trestného činu, Bulletin advokacie 2016. dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/trestni-odpovednost-pravnicke-osoby-zalozena-na-pricitatelnosti-trestneho-cinu?browser=mobi>
11. KÜHN Z., Nový přestupkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu, Právní rozhledy 3/2018, s. 77
12. JELÍNEK J., K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce, Bulletin advokacie 2015. dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-prechodu-trestni-odpovednosti-pravnicke-osoby-na-pravniho-nastupce>
13. KOPECKÝ M., Osobní působnost přestupkového zákona, Právní rozhledy 22/2017, s. 764
14. STAŠA J., Hranice správní odpovědnosti, Správní právo, číslo 1-2/2014,

3. Seznam použitých internetových zdrojů

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, vydáno dne 16. 7. 2015 dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=555&CT1=0>
2. Vládní návrh zákona č. 935, dostupné online: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0935_01.htm

4. Seznam použitých právních předpisů

1. Zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
2. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
3. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
4. Zákon č. 77/1935 Sb. o dopravě motorovými vozidly a jejich zdanění
5. Zákon č. 131/1936 Sb. o obraně státu
6. Vládní nařízení č. 393/1941 Sb. o správním trestním právu a řízení v oboru vyživovacím, zásobovacím a cenovém
7. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
8. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

9. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
10. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
11. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
12. Zákon č. 118/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů
13. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
14. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
15. Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě
16. Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
17. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů
18. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
19. Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů
20. Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích
21. Zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití
22. Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)
23. Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
24. Zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících
25. Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě o změně některých zákonů
26. Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů
27. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
28. Zákon č. 319/2006 Sb. o některých opatřeních ke zprůhlednění finančních vztahů v oblasti veřejné podpory
29. Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí
30. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
31. Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon

32. Zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví
33. Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
34. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

5. Seznam použité judikatury

1. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 14/09,
2. Nález Ústavního soudu ze dne 13. února 2002, sp. zn. III. ÚS 611/01,
3. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2701/08,
4. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 08. 2014, č. j. 5 As 4/2013,
5. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2008, č. j. 9 As 36/2007,
6. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2009, č. j. 9 As 50/2008,
7. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 1. 2008, č. j. 4 As 40/2007,
8. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 03. 10. 2017, č. j. 9 As 213/2016 – 60,
9. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2015, č. j. 7 As 24/2015-18,
10. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2010, č. j. 9 As 30/2009-163,
11. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2014, č. j. 4 As 123/2014-33,
12. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2015 č. j. 1 As 159/2015,
13. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 9. 2016, č. j. 10 As 167/2015-35,
14. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2015, č. j. 9 As 212/2014-21,
15. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ze dne 12. 12. 2003, č. j. 5 A 110/2001-34,
16. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ze dne 9. 2. 2011, č. j. 1 As 112/2010-52,
17. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2017, č. j. 6 As 131/2016-25
18. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ze dne 14. 8. 2015, č. j. 5 As 10/2015-27,
19. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ze dne 18. 2. 2016, č. j. 2 Ads 294/2015-43,
20. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ze dne 30. 9. 2014, č. j. 2 As 51/2013-22,

21. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2010 č. j. 7 As 27/2010,
22. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 2. 2004 č. j. 6 A 109/2000,
23. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2015 č. j. 6 As 250/2014-35,
24. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 12. 2009, č. j. 8 Afs 56/2007,
25. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2004, sp. zn. 2 As 36/2004-46,
26. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2012 č. j. 1 As 22/2012-55,
27. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2014, č. j. 8 As 33/2014-39
28. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 1996, č. j. 6 A 103/94-26,
29. Rozsudek Ks v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích 52 Ad 5/2016,
30. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2015, č. j. 8 Tdo 627/2015,
31. Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 8 Tdo 924/2017.

Abstrakt

Tématem předložené diplomové práce je odpovědnost právnických osob za přestupky. Přijetím zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, byla sjednocena právní úprava upravující správní delikty a přestupky pod jedinou kategorií přestupků, nově tak přestupkový zákon upravuje správněprávní odpovědnost právnických osob. Cílem této práce je rozebrat jednotlivé instituty odpovědnosti právnických osob za přestupky.

V první kapitole je nastíněn historický vývoj správněprávní odpovědnosti právnických osob od starověku až po současnou právní úpravu se zaměřením na vývoj této právní úpravy na našem území po roce 1918. Kapitola je zakončena reformou správního trestání.

Ve druhé kapitole jsou krátce rozebrány prameny právní úpravy odpovědnosti za přestupky. Třetí kapitola je věnována pojmu právnická osoba z pohledu občanského zákoníku a pojmu přestupek, jeho materiální a formální stránce.

Čtvrtá kapitola se zabývá základy odpovědnosti právnické osoby za přestupek. Zaměřuje se na podmínky, za nichž je právnická osoba pachatelem přestupku. Stanovení osob, jejichž jednání je právnické osobě přičitatelné, odpovědnosti právnické osoby za specifických okolností, pokus přestupku spáchaný právnickou osobou. Dále právnickou osobou jako nepřímým pachatelem a spolupachatelem přestupku. Na závěr rozebírá odpovědnost právnických osob veřejného práva, především na odpovědnost státu a dalších právnických osob veřejného práva při výkonu veřejné moci.

Pátá kapitola se zabývá zproštěním odpovědnosti právnické osoby za přestupek, se zaměřením na podmínky, za nichž se právnická osoba zproští odpovědnosti za přestupek a opatření, která musí právnická osoba přijmout a realizovat.

Šestá kapitola se zabývá odpovědností právního nástupce právnické osoby, zejména nejasnostmi nové právní úpravy a nástínem budoucí právní úpravy.

Poslední kapitola se věnuje zániku odpovědnosti právnické osoby za přestupek s rozborem jednotlivých okolností, za nichž odpovědnost zaniká.

Abstract

The topic of this Master's thesis is the liability of legal entities for administrative delicts. With the adoption of the act number 250/2016, on the liability for administrative delicts and the proceedings on them, a legal regulation regulating administrative delicts and misdemeanours was unified under a single category of administrative delicts. This act newly regulates the administrative liability of legal entities. The aim of this thesis is to analyse individual factors of liability of legal entities for administrative delicts.

The first chapter outlines the historical development of the administrative liability of legal entities from antiquity to the current legal regulation with a focus on the development of this legislation in our country after the year 1918. The chapter concludes with the reform of administrative punishment.

The second chapter offers a brief discussion of the sources of legal regulation of liability for administrative delicts.

The third chapter focuses solely on the concept of a legal person from the point of view of the Civil Code and of the term administrative delict, its material and formal aspect.

The fourth chapter deals with the basics of liability of a legal entity for a delict. It focuses on the conditions under which a legal entity is the perpetrator of a delict. Furthermore, the focus is on the determination of persons whose actions are attributable to a legal entity, the liability of a legal entity in specific circumstances and the instance of a delict committed by a legal entity. Next the case of a legal entity as an indirect offender and an accomplice to a delict. The final mention deals with the liability of legal entities of public law, especially the responsibility of the state and other legal persons of public law in the exercise of public authority.

The fifth chapter deals with the exemption of the liability of a legal entity for an administrative delict, focusing on the conditions under which a legal entity is relieved of responsibility for a delict and the measures that a legal entity must take and implement.

The sixth chapter deals with the responsibility of the legal successor of a legal entity, in particular the lack of clarity of the new legislation and the outline of a future legislation.

The last chapter deals with the expiration of liability of a legal entity for a delict with the analysis of individual circumstances under which liability ceases to exist.

Název práce v anglickém jazyce

Liability of legal entities for administrative delicts

Klíčová slova

Právnícká osoba, přešupek, odpovědnost za přešupky

Key words

Legal entity, administrative delict, liability for administrative delicts